

Promise

Bijbels denken over gezondheid Laatste nummer! 36ste jaargang 2021-4

Afscheid van Gerard Feller

Dankbaar!

Na bijna 40 jaar werkzaam te zijn geweest voor de stichting Promise, kan ik alleen maar met grote dankbaarheid terugkijken op alle zegeningen, contacten en werk wat ik samen met mijn vrouw voor de Heer hebben mogen doen. In dit artikel ga ik geen uitgebreid overzicht geven van al die activiteiten, maar ik wil contacten met enkele personen kort benoemen die meegelopen hebben aan het werk van de stichting. Verder wil één activiteit, als voorbeeld, wat meer belichten.

Korte geschiedenis

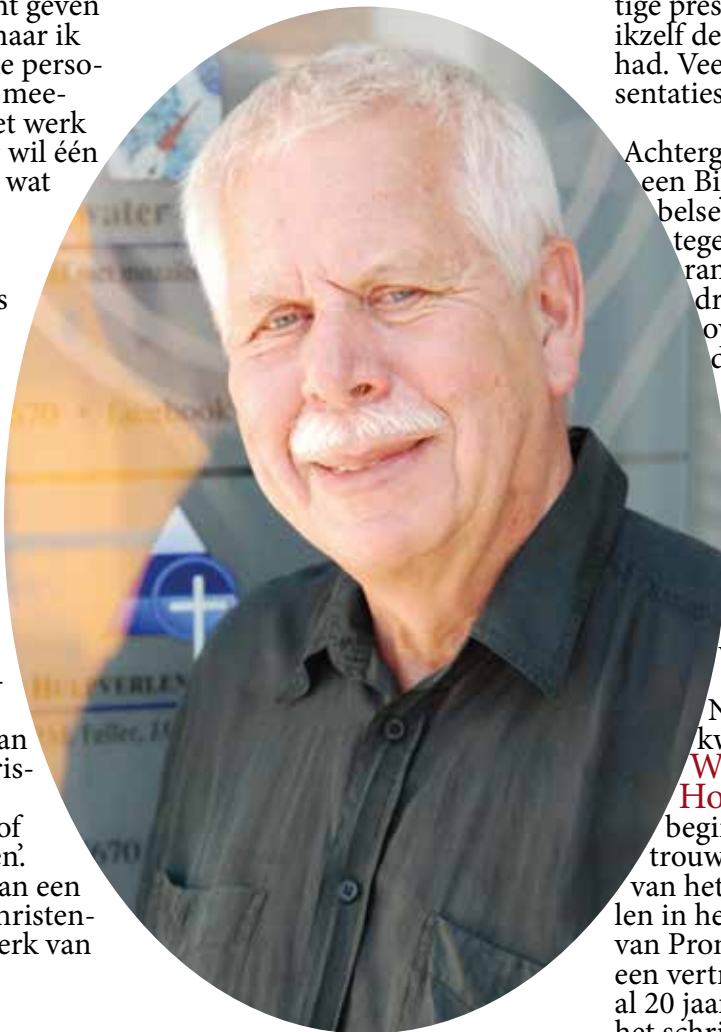
Het werk van Promise is ontstaan na een plotse ontmoeting met Jezus en een radicale bekering van Coby en mij. Een van de eerste contacten was een ontmoeting met **Jacob Graaff** in het Christelijk Conferentiecentrum 'De Toevlucht' in Oudewater. In het eerste nummer van de eerste jaargang van Promise (1984) stond een verslag van een lezing van hem voor een groep christelijke fysiotherapeuten getiteld: 'Wat heeft geloof met ons beroep te maken'. Dit was ook het begin van een jarenlang contact met christen-collega's dat naast het werk van Promise bestond.

Bijbelstudie

Jacob Graaff heeft ons jarenlang geholpen met Bijbelstudies op themadagen, weekenden en artikelen in ons blad, die deels nog op de website van Promise staan. Onder andere zijn studies over de relaties tussen geest, ziel en lichaam waren een belangrijke wegwijzer in het bijbels denken over gezondheid waar Promise voor staat.

Een van de chr. collega's die ons jarenlang geholpen heeft is **Tiny Dijkstra**, die onder andere in 17 Promise bladen artikelen van befaamde boek 'The Spiri-

tual Man' van Watchman Nee vertaald heeft. De eerste jaren heeft **Margreet Nagtegaal** ook veel werk verricht, deels door korte artikelen in het blad maar ze heeft ook jarenlang de administratie verzorgd. **Marco Blankenburgh** heeft jarenlang samen

met mij de redactie van het blad gedaan. Ook was hij de drijvende organisatorische kracht achter de verschillende uitgebreide lustrum-vieringen. Dagen waar bekende sprekers zoals Orlando Bottenbley, Henk Jochemsen, Martie Dieperink, Chris Steijn, Arie v.d. Veer, Jef de Vriese en vele anderen spraken over bijbelse gezondheid. In al die jaren heb ik honderden lezingen mogen geven in Nederland en België.

Diapresentaties

In de eerste jaren werden die lezingen vaak ondersteund door diaklankbeelden gemaakt door **Johan Nagtegaal**. Destijds waren dat diapresentaties in overvloed met gesproken tekst en muziek een technisch hoogstandje. Johan had zeven prachtige presentaties gemaakt waar ikzelf de tekst van geschreven had. Veel waarschuwendere presentaties zoals bijvoorbeeld:

Achtergronden van yoga vanuit een Bijbels perspectief, Bijbelse en medische bezwaren tegen acupunctuur, diarama's over Israël en vooral drie prachtige presentaties over 'De opkomst en ondergang van new age'

Als ik nu de tekst weer bekijk dan zie ik dat alle voorspellingen die we bijna veertig jaar geleden deden over ontwikkelingen in de wereld uitgekomen zijn en zelfs nog veel meer dan we destijds voorspelden.

Na de eerste beginjaren kwam ik in contact met **WillemJan Pijnacker Hordijk** en dat was het begin van een 30jaar lange trouwe samenwerking, vooral van het schrijven van artikelen in het blad. Voor de lezers van Promise is **Piet Guijt** ook een vertrouwde naam die ook al 20 jaar geholpen heeft met het schrijven en de redactie van het blad Promise. **Wijnand Horchner** en **Stefan Meijer** hebben jarenlang geholpen met de website.

Het werk gaat door!

Het is heel bijzonder hoe de Heer onze verschillende kwaliteiten gebruikt heeft om het Promise Magazine en de website te ontwikkelen. En WillemJan en Piet gaan door met het werk! Door contacten met een werkgroep die door **Bert Dorenbos** georganiseerd was, kwam ik

in aanraking met **Rob Matzken** Hij was een missioloog, en volgens mij de beste futuroloog in die tijd. Zijn boeken zoals o.a. 'De anders denken boerderij' en 'New age handboek' waren hun tijd 20 jaar vooruit! Ook met hem heb ik in verschillende projecten mogen samenwerken.

Christelijke alternatieven

In de beginjaren werd het accent in de publicaties gelegd op het kritisch Bijbels toetsen van de vele vaak op new age denken geënte behandelmethoden. Later toen we de 'grenspalen' uitgezet hadden voor een Bijbelse toets, hebben we ons ook veel meer gericht op het zoeken en ontwikkelen van Bijbelse alternatieven. We beseften dat het niet alleen genoeg was om ergens voor te waarschuwen als we zelf geen goede christelijke alternatieven konden aanbieden.

Bijbels omgaan met stress

Als tegenhanger van yoga hebben we op heel veel manieren cursussen 'Bijbels omgaan met spanningen' georganiseerd waarover later meer. Er waren veel themadagen over problemen zoals anorexia, burn-out en rouwverwerking. Ruim 20 jaar geleden hadden we een cursus psychosomatiek voor hulpverleners, waarin christelijke hulpverleners als fysiotherapeuten, maatschappelijk werkers, psychologen en pastoraal werkers in een éénjarige opleiding kennis maakten met een 'holistische' bijbelse visie op gezondheid.

Assertiviteit

Ook als een alternatief voor de wereldse invulling van assertiviteit hebben we meer dan 15 jaar een cursus 'Christelijke assertiviteit' georganiseerd, een cursus van 10 avonden waar ook veel mensen aan deel hebben genomen.

Na die tijd kwam ik in Canada in contact met **Jim Wilder** een psycholoog en theoloog die voor mijn gevoel dezelfde visie had over gezondheid als ik. Hij wist de laatste inzichten in de ontwikkeling van de brein neurofysiologie te combineren met belangrijke pastoraal bijbelse waarheden. Zelf ben ik als psy-

chosomatisch fysiotherapeut in mijn leven altijd op zoek geweest naar de relaties tussen geest, ziel en lichaam. Jim Wilder liet in zijn neurotheologie steeds meer die verbanden zien als het gaat om identiteit, emotionele synchronisatie, zelfbeheersing en geweten als een fysieke en geestelijke realiteit.

Life Model

Ook belangrijk is dat hij de rol van een kerkelijke gemeenschap in de heling en gezondmaking beschreven en uitgewerkt heeft. (Life Model) Tot slot heb ik van hem geleerd dat de persoonlijke relatie in het geloof en de communicatie daarin het belangrijkste zijn. (Meditatie en Immanuelgebed) In mijn vele artikelen over en met hem op de Promise website kunt

u daarvan meer lezen. Veel van die inzichten heb ik gepubliceerd in mijn laatste boek: *Complementaire zorg in het licht van de Bijbel*. Nu God me duidelijk gemaakt heeft met het werk van Stichting Promise te stoppen, ben ik geweldig dankbaar dat Hij samen met mijn trouwe vrienden en broeders WillemJan en Piet een broeder heeft aangewezen die het werk kan voortzetten namelijk :

Roelof Ham.

In dit blad zal hij zichzelf verder voorstellen en een tipje van de sluier oplichten van de plannen die hij heeft om het werk van Promise te moderniseren, actualiseren en te continueren, weliswaar zonder papieren blad maar wel met alle andere moderne communicatiemiddelen. Ik wil u daarom vragen de voortgang van het werk verder te ondersteunen, in het delen van de publicaties van een bijbelse visie op gezondheid en het toetsen van allerlei maatschappelijke ontwikkelingen, maar zeker ook financieel. Want ook de voortgang van het werk wordt door vrijwilligers, onbezoldigd voortgezet. Dit alles in dienst van onze Heer en Heiland, Jezus Christus.

Gerard Feller

Kol.3:17

Doe uw werk met plezier, alsof het voor de Heer is. Doe alles wat u zegt of doet in de naam van de Here Jezus, terwijl u God de Vader dankt door Hem.

Weekenden: Bijbels omgaan met spanningen

Alternatief voor yoga

Van de vele activiteiten in de afgelopen 38 jaar vanuit de Stichting Promise wil ik er één wat meer voor het voetlicht brengen. Het is ook een voorbeeld van het bijbels holistische denken over gezondheid wat in de loop der jaren ontwikkeld is. Het begon met het zoeken naar een alternatief voor yoga, een methode die bijna een synoniem was voor ontspanning.

Veel christenen zagen het als een eenvoudige methode voor adem- en ontspanningsoefeningen en beseften ze vaak niet dat yoga geënt is op het Hindoeïstische gedachtegoed. Ook beseffen ze vaak niet dat je door de betekenis en verklaringen die aan die oefeningen worden gegeven gemakkelijk veranderd kunt worden in je denken over God, mens en wereld.

Medische bezwaren

Als fysiotherapeut zag ik naast de geestelijke bezwaren ook de medische, oefentherapeutische bezwaren. Met de diapresentatie: 'Achtergronden van yoga in een Bijbels perspectief' trokken we het hele land door met presen-

taties in kerken, instellingen, vrouwengroepen, kringen en zelfs yogaverenigingen. Er bleek een hele grote behoefte aan bijbels en medisch verantwoorde ontspanningsoefeningen. Oefeningen die meer geënt waren op de stressfysiologie van spieren en ademing.

Boek Omgaan met stress

De beschrijving en verklaringen van die oefeningen werden opgetekend in het boek: 'Bijbels omgaan met spanningen, deel 1 lichamelijke aspecten.' Uiteindelijk zijn in verschillende drukken meer dan 10.000 exemplaren verspreid. Als psychosomatisch fysiotherapeut merkte ik in de praktijk dat als je ontspanningsoefeningen bij patiënten aanreikte men al gauw open stond om ook de onderliggende problematiek en oorzaken bespreekbaar te maken. Deze gesprekken hadden vaak een meerwaarde vergeleken met gesprekken met twee hulpverleners (fysiotherapeut en psycholoog). Bij een goede vertrouwensrelatie en het op de juiste manier aanvoelen waar mensen voor open ston-

den zonder te manipuleren was er in die mix van hulpverlening veel te bereiken. Zie voor een uitgebreide beschrijving van dit proces het artikel op onze website: 'Behoedzaam balanceren in Bijbelse begeleiding'.

Weekendcursus

Vanuit die ervaringen kwam het idee een weekendcursus te organiseren waarin we de ontspanning- en adem oefeningen konden combineren met inzichten in de geestelijke en psychologische achtergronden. Zo ontstond er een programma wat bestond uit adem en ontspanningsoefeningen, groepsgesprekken, Bijbelstudie, lofprijzing en gebed, samen eten, getuigenissen en een zondagsdienst met pastorale prediking.

In de 'Toevlucht'

De meeste weekendcursussen werden in de beginjaren gehouden in het chr. conferentiecentrum 'De Toevlucht' in Oudewater. Maar later ook op uitnodiging van kerken die hun ruimte en diensten openstelden. ook voor mensen die niet christen waren maar die op het onderwerp 'Omgaan met stress' afkwamen. Het was voor hen overigens wel duidelijk dat de oefeningen in een chr. context aangeboden zouden worden.

Dominee O. Bottenbley

was een van de eersten die het belang hiervan zag, ook om in contact te komen met vaak zoekende mensen. We zijn op zijn uitnodiging een aantal keren in Lemmer en Drachten geweest om een dergelijk weekend te organiseren. Maar ook in het westen hebben we dergelijke cursussen buiten Oudewater georganiseerd, bijvoorbeeld in de Nehemia gemeente in Zwijndrecht en Dordrecht op uitnodiging van Gerard en Fransje Krielaart.

Het succes van dit 'format'

Duizenden mensen hebben aan deze weekenden soms met verschillende programma's deelgenomen. We kregen van veel deelnemers een geweldige feedback en een verheugend

respons. Veel reacties kregen we als: “Leven vernieuwend!”, “Een verademing en oase om mee te maken”, “Ik heb een ontmoeting met God gehad”, “Bijzonder dat je zo snel een band met andere christenen ervaart”, “Ik heb nu een praktische en toepasbare methode geleerd om me echt te ontspannen.” Maar ook: “Ik ga weer opnieuw contact in de gemeente zoeken”, “Ik krijg weer hoop en ga verder hulp zoeken”, “Door gebed voel ik me gesterkt en bemoedigd”, “Grenzen zoals kerkelijk achtergrond en sociale verschillen vallen weg”, “God geeft me weer hoop om verder te gaan” enzovoort, enzovoort.

Gods werk

Waarom benoem ik dit? Zeker niet om onszelf of ons werk te beroemen, dat is allemaal Gods werk, maar ik noem het omdat wij in deze tijd van corona, digitalisering en gebrek aan socialisering elkaar niet meer in een geestelijk klimaat ontmoeten. Er is nog steeds een grote behoefte aan dergelijke bijeenkomsten. Vele jaren hebben we de bemoedigende respons van deelnemers van deze ‘bijbels holistische bijeenkomsten’ (Naar lichaam, ziel en geest) proberen te analyseren.

En natuurlijk is dit niet het enige model waar mensen zegenrijk kunnen samenkomen, maar ik zal proberen enige elementen te benoemen die volgens mij ook een belangrijke bijbelse waarde hebben gehad en die nu ook in mijn boek *Complementaire zorg* in het licht van de Bijbel naar voren komen en geestelijk, psychosociaal en neurofysiologisch belicht worden.

Verbondenheid

Larry Crab zegt hierover in zijn boek getiteld *Verbondenheid*: “Het effectiefste wat we kunnen doen om iemand te helpen veranderen is hem overvloedig te laten proeven van Gods ongehooflijke goedheid in het Nieuwe Verbond. Hij kijkt vol vreugde naar ons met ogen die achter de puinhopen iets goeds zien, met een hart dat opgewonden klopt over wie we zijn en wie we zullen worden. Soms brengt Hij dát aan het licht, waarvan we overtuigd waren dat het Hem vol walging zou doen afwenden,

met het doel ons te verbazen over Zijn genade. Dát is verbinden. Als we ons zo verbinden, kan dat de levens van mensen veranderen”.

De bevestigende ontmoetingen en relaties in bijeenkomsten lijken vaak zelfs een meerwaarde te hebben boven veel psychotherapeutische interventies. Crabb beschrijft een voorval wat hem tot die conclusie gebracht had. Het was een ontmoeting, na vele jaren, met een man die hij jaren daarvoor als psycholoog begeleid had. Hij dacht dat de man zich zeker wel de belangrijke therapeutische sessies kon herinneren, waar zeer belangrijke zaken aan de orde waren geweest. Immers deze moesten wel in Crabb's beleving het keerpunt in het leven van die man geweest zijn.

Ontmoet als ‘mens’

Larry ontmoette de man in een park en hij was hem niet ‘professioneel’ voorbijgelopen maar hij had hem liefdevol en hartelijk begroet. De eerste reactie van de man was dat hij zich niet slechts een confident/patiënt voelde, maar dat hij ‘als mens’ werd ontmoet en dat die liefdevolle blikken hem meer gedaan hadden dan vele diepe sessies! Toen ik dat las, herkende ik het in mijn eigen leven.

Ik heb samen met mijn vrouw heel veel mensen begeleid met de cursus ‘Bijbels omgaan met stress’. En vaak hoorde ik als

bemoedigende respons dat het een keerpunt was in vele levens van mensen. Als ik dan later aan sommigen vroeg: “Wat was nou het omslagpunt voor je”, dan dacht ik, net als Crabb, dat het de bijzondere geestelijke inzichten waren. Tot mijn verbazing zeiden sommigen echter: “Het feit dat jullie als leiding vaak met stoelen voor ons sjouwden en dat jullie ons liefdevol verzorgden”.

Met andere woorden, ze voelden zich verbonden met ons. Acceptatie van de ander en de liefde van God in de ander ervaren, bepaalde die verbondenheid. Overigens werd die verbondenheid naast de geestelijke verbondenheid ook ervaren door de lichaamsoefeningen. Eén les bestond uit het oefenen met tweetallen. We merkten dat, als je op een ontspannen, soms humoristische wijze die les leidde, dat dit vaak al een verbondenheid van deelnemers bewerkte.

Herstel

Bij herstel vanuit een zeer pijnlijke of traumatische achtergrond spelen bevestigende relaties met God en anderen een grote rol. Zowel de emotioneel verwonde persoon als de coach en de omstanders kunnen hier een actieve rol spelen. Toen Jezus hier op aarde rondwandelde bekeek Hij de mensen met ogen vol genade en liefdevolle acceptatie. Die liefde daarvoor putte Hij dagelijks bij Zijn hemelse Vader.

Door onderlinge aanvaarding in een groep verdwijnen angst en de drang om je te bewijzen. Veel verwonde mensen hebben geleerd angstrelaties aan te gaan. In de weekendcursussen en trainingen leren de mensen hun op angst gebaseerde relaties te vervangen door liefdevolle relaties. Daar spelen niet angst, maar acceptatie en veiligheid een grote rol. Het groepsproces is een dergelijk krachtig middel tot herstel.

Geen therapeut maar coach

De leiding is niet in de eerste plaats therapeut maar coach, die zijn ervaringen, geloof en hoop deelt. Het is een feest van herkenning. Men wordt gestimuleerd tot bidden, schrijven en delen. Er wordt geleerd dat je relaties kunt repareren, en dat

Bijbelse vreugde in getuigenissen en prediking

Vreugde is het ultieme wapen in de strijd om herstel van gezondheid en relaties. Zij is een belangrijk onderdeel van genezings- en bevrijdingsprocessen. Wat is vreugde, en waarom is het zo belangrijk voor herstel? Jezus zegt in Joh.15: 11: "Dit heb Ik tot u gesproken, opdat Mijn blijdschap in u zij en uw blijdschap vervuld wordt". In het oude testament staat in het boek van Nehemia: "Bedrijft geen rouw..., want de vreugde des Heren is je kracht" (Nehemia 8:10).

God weet dat we die soort kracht nodig hebben, die alleen door vreugde gegeven kan worden, en Hij is bijzonder bereid ons te helpen om de volle omvang van die vreugde te ervaren. Deze

en hun directe verzorgers. Als deze interacties vreugdevol zijn, ontwikkelt het brein een grote capaciteit voor vreugde en daardoor een effectieve dopamine-regulatie. Dat betekent dat we in staat zijn een steeds grotere capaciteit van vreugde, blijdschap en plezier in 'leven-gevende' relaties met anderen te ervaren. Interessant genoeg behoudt het vreugdecentrum van de menselijke hersenen deze biochemie gedurende ons gehele leven. Praktisch gezien betekent het dat het brein door vreugdevolle interacties met anderen leert de dopamine te reguleren, ongeacht hoe oud we zijn.

Een vreugdevol herstelprogramma

Als herhaalde interacties van anderen 'die blij zijn bij ons te zijn' zo goed zijn voor ons brein in herstel, wat zou er dan gebeuren als we het bouwen en ontwikkelen van vreugdevolle relaties een opzettelijk deel van onze herstelprogramma's zouden maken? Stel dat onze herstelprogramma's er niet alleen op gericht zijn om zo maar samen te zijn, maar ook op juist die dingen doen, die het brein helpen om te groeien in emotionele capaciteit, en daardoor een effectievere dopamine-regulatie bewerkstelligen.

Goede verhalen vertellen helpt ook om vreugde te bouwen. Verhalen over verschrikkelijke dingen die gebeurd zijn, helpen niet echt om vreugde te verzamelen. Maar verhalen over mensen, plaatsen, gebeurtenissen en tijden die vreugdevol waren en hoop geven, kunnen blijdschap produceren. Dat zijn de getuigenissen die we stimuleren tijdens de maaltijden en activiteiten.

Geestelijke groei

Belangrijk is dat men door ontmoetingen steeds meer leert door de Heilige Geest en Gods Woord in relatie met Christus zich te oriënteren en zo steeds meer te veranderen tot die persoon die God bedoeld heeft. Het stimuleert na te denken over de identiteit en relatie die we in Christus hebben. Dat is een leerproces wat hier op

daardoor relaties eerder sterker dan zwakker worden.

Er wordt geleerd dat je noden mag hebben en dingen mag vragen aan anderen. Wetenschappelijk onderzoek heeft inmiddels ook wel aangetoond dat werkzame aspecten in een groepsproces zijn: veiligheid, imitatiegedrag, delen van gevoelens, catharsis, het uiten van emoties, vergeven, samen studeren. Dit alles leidt tot bevrijding van schuld, schaamte en angsten. Iedereen is in een verschillende fase van herstel, maar er is geduld en acceptatie. Het is als het ware een identificatie met een gezin.

vreugde is een fundament in ons leven en nodig voor ons herstel.

Dr. Allan Shore

Voor ons brein betekent vreugde dat iemand echt blij is om bij ons te zijn. Het werk van de bekende neurofysioloog dr. Allan Shore laat zien dat het brein duidelijk leert de dopamine te reguleren door directe interacties met anderen. Volgens dr. Shore wordt vreugde primair gecommuniceerd, non-verbaal, door elkaar aan te kijken. Zijn werk zegt dat de hersenen van baby's en kleuters leren de dopamine te reguleren door een herhaaldelijk oog-tot-oog contact tussen hen

aarde nooit klaar is. Steeds hebben we ook weer die bevestigingen van God Zelf nodig om te zien wie we zijn in die nieuwe schepping.

Steeds zullen we meer moeten leren hoe de Heilige Geest ons in die zin kan vernieuwen door het leven van en in Christus. Het veranderingsproces is een proces wat plaats vindt door de reiniging en vernieuwing van ons geweten, door het anders denken (niet ik, maar Christus centraal) en het vernieuwen van ons emotionele leven in de gezindheid van Christus.

Individuele en collectieve identiteit

Zo is niet alleen het werken aan een individuele identiteit maar ook een collectieve identiteit (deel van het lichaam van Christus, de gemeente) van groot belang. Die geestelijke groei die ook nodig is om niet weer terug te vallen in 'de oude manier' van leven, wordt verder geoefend en gestimuleerd in de gemeente van de Here Jezus. Gelukkig zijn de weekenden en cursussen niet een doel op zichzelf maar een bemoediging om weer (hernieuwd) actief deel te hebben aan een plaatselijke gemeente.

Lofprijzing

Een belangrijk onderdeel op de weekendcursussen was het zaterdagavondprogramma. Dan was er een tijd voor lofprijzing, die vaak geleid werd door Andy Pratt, een populaire Amerikaanse popzanger die tot bekering gekomen was en die jarenlang in België vlak over de grens gewoond heeft. Andy heeft in die tijd een paar prachtige cd's gemaakt met vaak diepgaande lof en aanbiddingsliederen. Andy had zelf ook depressieve periodes in zijn leven gekend en zijn mededogen met anderen en aanbedding voor de Here Jezus, zijn nederige houding, zijn virtuoze piano- en gitaarspel maakte hem tot een uitstekende voorbidder.

Gebed

Op die avonden werden mensen gestimuleerd na de lofprijzing voor elkaar te bidden. Zelfs als men dat niet gewend

was, baden mensen hardop voor het eerst voor en met anderen. God werd op die avonden groot gemaakt!

Relationele circuits open

Betekent het dan dat de onderwerpen en studies inhoudelijk niet belangrijk zijn? Natuurlijk wel, we moeten ernaar streven dat de inhoud van een programma steeds een bijbels hoogstaand niveau heeft maar ook een actuele en zover het de bijbelse toets doorstaat ook een hoogwetenschappelijke inhoud. Moderne christenwetenschappers en onderzoekers zoals dr. Karl Lehman en dr. J. Wilder hebben aangetoond dat de relaties (met God en de medemens) vaak belangrijker zijn dan het oplossen van problemen.

Relaties in brein

Het brein en de geest zijn door interventie van de Heilige Geest veel meer instaat om een verbonden en relationele toestand trauma's op te lossen. Het is een leerproces om je van de aanwezigheid van God bewust te worden en te weten en zo te bidden voor zaken en herinneringen waar je, je eenzaam voelt. (Bijvoorbeeld 'het Immanuel gebed') Geloven is in de eerste plaats een relatie hebben met de levende God, waarin communicatie een belangrijke rol speelt.

Volgorde van verwerking

Spreeken met God maar ook luisteren. Net zoals bijvoorbeeld een auto wassen een bepaalde volgorde in het programma nodig heeft, is de verwerking van gebeurtenissen in ons brein ook belangrijk. Het is niet slim een auto eerst in de was te zetten en dan vervolgens schoon te maken. Dat geldt ook voor de verwerking van het brein. En wat goed is voor ons brein is ook goed voor onze geestelijke

gezondheid.

Het is van belang dat onze gevoelens eerst gevalideerd worden in de aanwezigheid van Christus, waarna Hij in onze bewuste relatie met hem ons kan genezen en herstellen. Veel mensen praten uitgebreid over God maar weinig met Hem. Op onze weekenden en cursussen hebben we het belang van een open relatie met Hem benadrukt.

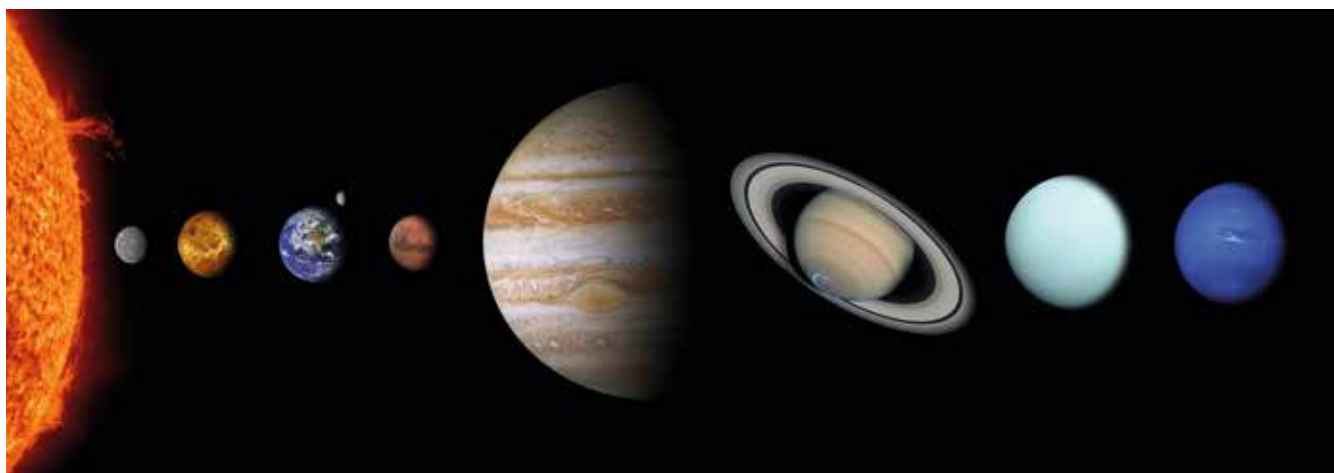
Tot slot

Als u mensen in verschillende groepen en individueel wilt helpen, raad ik u aan het boek *Complementaire zorg in het licht van de Bijbel* te lezen en de bijbehorende cursus te volgen. Hier heb ik alle aspecten van het komen tot geestelijke gezondheid uitgebreid behandeld. Op deze plaats wil ik alle mensen waar we in cursussen en trainingen mee in contact gekomen zijn, hartelijk danken. We hebben erg veel van jullie geleerd en hopen dat God dit heerlijke genadevolle werk met anderen wil voortzetten.

Gerard en Coby Feller

Gods uitzonderlijke schepping

Het scheppingswonder

De wereld die God geschapen heeft, is heel bijzonder. Hoe meer je erop let, hoe meer je onder de indruk komt van de schoonheid en complexiteit van de werkelijkheid waarin wij leven. Het is in mijn ogen een groot wonder hoe alles met elkaar verweven is en verband houdt. Het feit alleen al dat wij überhaupt onze werkelijkheid kunnen begrijpen en doorgronden door middel van wetenschap, is een groot wonder op zich.

Dat had immers net zo goed anders kunnen zijn. De werkelijkheid waarin wij leven had ook oneindig veel ingewikkelder en complexer kunnen zijn dan wij hadden kunnen begrijpen en doorgronden met ons menselijk intellect. Waarom niet? Toch is dat niet zo. Wij kunnen de werkelijkheid van ons bestaan verstaan, doorgronden en onderzoeken.

Onderzoek van de werkelijkheid

En dat gaat heel ver: zelfs de natuurwetten, die de basis vormen van alles wat we zien en ervaren, zijn uiteindelijk te omschrijven in wiskundige formules die schitterend mooi zijn in hun elegantie en (relatieve) eenvoud. Dat is voor mij als christen een van de sterkste buiten-bijbelse aanwijzingen dat er een God en Schepper bestaat. Voor mij is

een geordend universum dat door mensen begrepen kan worden, een indicatie van een Schepper en een Ontwerper die bewust het zo heeft gemaakt dat wij daarin een aanwijzing voor Zijn bestaan zouden kunnen vinden.

God maakt Zich bekend

De Bijbel leert in dit verband ook dat wij gemaakt zijn naar het beeld van God en dus ook in dit opzicht op Hem lijken: wij zijn zo gemaakt dat wij het konden begrijpen en ontrafelen. Of zoals het staat verwoord in Romeinen 1: 'Zijn onzichtbare eigenschappen zijn vanaf de schepping van de wereld zichtbaar in Zijn werken, zijn eeuwig kracht en goddelijkheid zijn voor het verstand waarneembaar.'

God is de Maker

Dit artikel heeft tot doel te beschrijven hoe uniek onze schepping is. Ik wil laten zien hoe alles precies zo is gemaakt zodat wij als mensen, samen met al het andere leven op deze planeet, hier kunnen leven, groeien en bloeien. Daarmee wil ik als het ware een schilderij met woorden maken van Gods grootheid.

Het doel is een illustratie van hoe uitzonderlijk onze werkelijkheid is waarvan God de Maker is. En speciaal, hoe groot daarin het wonder van het

leven is. Met name het hoogontwikkelde en geavanceerde leven van complexe levensvormen en de mens en haar beschavingen in het bijzonder.

Het bestaan van leven.

Leven is er in vele vormen en gedaanten. De biologie classificeert deze diversiteit aan levensvormen in genera, die onderdeel zijn van families van levende wezen, die op hun beurt onderdeel zijn van orden, die verdeeld zijn over klassen. Deze klassen zijn weer verdeeld in phyla's en deze weer in koninkrijken.

Aanvankelijk kende men slechts twee koninkrijken: die van de dieren en die van de planten. Echter naarmate de wetenschappelijke kennis toenam, breidde dit uit naar vijf: dieren, planten, schimmels, protozoa* en bacteriën. In de late jaren '70 kwam daar nog een groep bij.

Dit waren de archaea die weliswaar uiterlijk op bacteriën leken, maar qua DNA totaal anders waren. Dit leidde ertoe dat er nog een laag aan de classificatie van het leven werd toegevoegd, die van het domein. De koninkrijken werden verdeeld over drie domeinen: archaea, bacteriën en de eucarya (planten, dieren en schimmels).

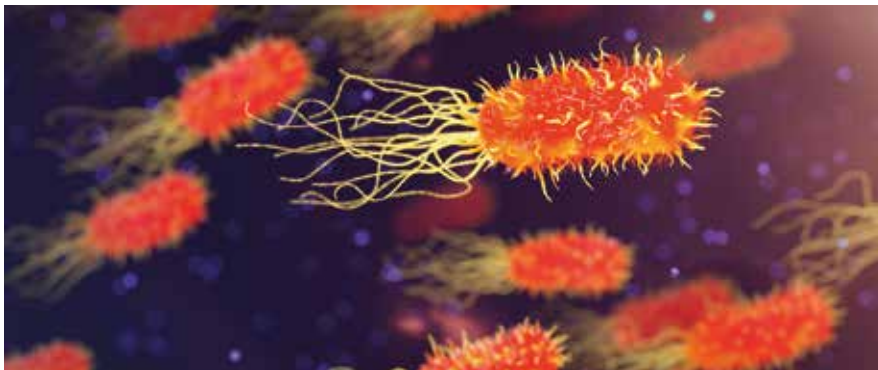

Extremofielen

Dit is van belang voor dit artikel, omdat met name deze archaea ons hebben geleerd dat het leven veel sterker en flexibeler is dan lange tijd aangenomen werd. Er zijn namelijk naast de 'reguliere en normale' levensvormen ook zogenaamde extremofielen. Dit zijn organismen die voorkomen op plekken waar je leven niet zou verwachten; diep in de oceaan bijvoorbeeld, of in geisers en vulkanische poelen. Veel van deze extreme levensvormen zijn archaea.

Archaea

Archaea kunnen kilometers diep in de aardbodem en binnen in gesteenten voorkomen. Ze komen voor op plekken waar geen zuurstof en zonlicht is, op plaatsen waar de druk enorm hoog is, op plaatsen die te zuur of te base zijn voor leven. Zelfs bij temperaturen die kunnen oplopen naar ongeveer 200 graden Celsius, aldus een schatting van wetenschappers. Er zijn

zelfs extremofielen gevonden in ijsbergen en zee-ijs. Het leven is dus veel sterker en flexibeler dan velen ooit dachten. Dit zien sommigen als een bewijs dat het leven zelf dus niet zo heel bijzonder zou zijn. Het is waarschijnlijk veel wijder verspreid en flexibeler dan ooit werd aangenomen, zo schatten zij in.

Hogere levensvormen

Er is echter een grote maar in deze redenering, want hoewel eenvoudig leven als archaea heel sterk en flexibel is en onder vele omstandigheden kan voorkomen, ligt dat voor hogere en complexere levensvormen geheel anders. Voor dieren, planten en mensen is het veel ingewikkeld-

der. Zelfs voor de meest eenvoudige meercellige diertjes zijn er veel nauwsluitende condities voor leven.

Dat soort leven heeft bijvoorbeeld vloeibaar water en zuurstof nodig (hoewel dat in theorie ook iets anders kan zijn) en temperaturen die niet hoger zijn dan 50 graden Celsius.

En dan laten we nog buiten beschouwing dat er voor de menselijke beschaving die wij hebben opgebouwd, nog striktere voorwaarden zijn. Naast de juiste voorwaarden voor de mens om te kunnen leven, moet er daarvoor ook een grote mate van stabiliteit bestaan in de wereld waarin de mens dat leven leeft: stabiliteit van klimaat, van activiteit van de zon, temperatuur, enz., enz. Allemaal voorwaarden die 'toevallig' op aarde voor handen zijn.

De bewoonbare zone

Een van deze voorwaarden

noemen wij de bewoonbare zone rond een ster. Onze aarde bevindt zich in het zonnestelsel, waar zij samen met zeven andere planeten rondom onze ster, de zon, draait. Zij is daarmee een voorbeeld van vele, vele andere planeten die in hun eigen zonnestelsel ronddraaien rond hun eigen ster.

Hoewel er in ons zonnestelsel dus acht planeten zijn, is er buiten de aarde, voor zover wij weten, geen andere planeet waar er leven te vinden is. Dit heeft te maken met wat wetenschappers de bewoonbare zone rond een ster noemen. Deze bewoonbare zone is de regio rondom een ster waarin vloeibaar water zou kunnen voorkomen en waar er oceanen zouden kunnen zijn die niet bevriezen door te lage

temperaturen en die niet gaan koken door te hoge temperaturen. Buiten deze bewoonbare zone zijn de temperaturen of te laag of te hoog daarvoor. Niet dat er helemaal geen leven kan voorkomen, zeker niet als je rekening houdt met de eerdergenoemde extremofielen, maar hoger ontwikkeld en complexer leven is wel nauw aan deze voorwaarden verbonden.

De helderheid van de zon

Daarbij heeft iedere ster ook een zogenaamde continue bewoonbare zone, want sterren variëren in helderheid en sterkte door hun levenscyclus heen. De zon bijvoorbeeld is nu 30% sterker dan in haar begintijd. De bewoonbare zone schuift daarmee dus ook op. Voor onze zon is de continue bewoonbare zone berekend op 0,95 en 1,15 AU (1 AU is afstand van de aarde naar de zon, 93 miljoen mijlen). Een afstand waarbinnen onze aarde voor het overgrote deel van de levensduur van de zon viel en zal vallen. Dit geldt niet voor Mars en Venus, onze directe planetaire burens. Toeval? Het lijkt me niet.

Onze zon zelf is ook heel bijzonder. Zo is onze zon een stabiele ster wat betreft haar output van energie. Dat is geen vanzelfsprekendheid. Er zijn ook sterren die onregelmatig zijn in hun activiteit. Rond die sterren zou de bewoonbare zone een grillig karakter kunnen hebben, die varieert met de tijd. Dit is natuurlijk niet bevorderlijk voor hogere levensvormen. Nog afgezien van de straling die bij onregelmatig schijnende sterren vrij kan komen en die dodelijk kan zijn voor alle leven. Onze zon kent dit echter niet.

Verder heeft onze zon ook de juiste grootte. Een iets grotere zon zou al veel sneller uitdijen en helderder worden dan nu en zou de regio waar de aarde zich in bevindt, ongeschikt maken voor leven zoals we dat kennen. Juist het feit dat de zon 'onze' zon is, maakt dat het leven hier kan bloeien over

lange tijd. Daarbij is combinatie van grootte, stabiliteit en mate van straling vrij uitzonderlijk in onze zon.

Ons bijzondere zonnestelsel

Ons zonnestelsel met de zon, zijn acht planeten, tientallen manen, de Kuiper-gordel en de Wolk van Oort, bevindt zich in een sterrenstelsel bestaande uit miljarden en miljarden andere sterren, die samen één geheel vormen. Dit sterrenstelsel heet de Melkweg en is een zogenaamd spiraalvormig sterrenstelsel.

Dit sterrenstelsel is qua vorm het beste te omschrijven als een platte disk met in het midden een verdikking als een bol en armen die daarom heen draaien. Ons zonnestelsel bevindt zich in een van de armen van de Melkweg op ongeveer 26.000 lichtjaren van het centrum. Het is wel eens zo gezegd: als onze Melkweg een grote metropool is dan bevindt ons zonnestelsel zich ergens in de buitenste voorsteden.

Stralingsenergie

In het centrum van de Melkweg zijn er vele sterren die relatief dicht op elkaar staan. Dat zorgt voor veel activiteit en straling. Want, zoals ik in de vorige

paragraaf al omschreef, sterren stralen energie uit en veel van die energie is schadelijk voor het leven. Lang niet alle sterren zijn daarbij zo stabiel in hun output als onze zon. Er zijn allerlei verschillende soorten sterren en sommige van die sterren zijn zelfs heel gevaarlijk voor leven, omdat ze straling uitstoten die planeten kan 'steriliseren'.

In dit geval geldt dan de simpele regel: hoe meer sterren op een hoop, hoe groter de kans dat een planeet geraakt wordt door deze gevaarlijke stralingen. Daarnaast ontploffen sterren soms als ze aan het eind van hun leven gekomen zijn (supernova's). Ook dat kan gepaard gaan met gevaarlijke straling, nog afgezien van de effecten van de explosie zelf, die ook schadelijk is voor leven.

Supernova's

En zelfs als een ster ontploft, blijft er nog een kern over en dat wat overblijft is, afhankelijk van de grootte en samenstelling van de ster die ontploft is, soms ook gevaarlijk; de meest gevaarlijke voorwerpen in het heelal voor leven zijn het product van supernova's (zwarte gaten, quasar's, etc.). Ook hierbij geldt dezelfde eerder aangehaalde regel: hoe meer sterren dicht op

elkaar, hoe groter de kans op de schadelijke effecten hiervan.

Onze ster bevindt zich echter aan de rand, ergens achteraf in de Melkweg. In onze buurt zijn niet veel andere sterren en al helemaal niet veel die gevaarlijke straling uitzenden, dan wel ontploffen in een supernova. Dit zorgt voor een stabiel leefklimaat op onze planeet.

Als wij constant gebombardeerd zouden worden met schadelijke stralingen en de effecten van supernova's, als wij om ons overall zwarte gaten zouden hebben die met hun enorme zwaartekracht allerlei stabiele processen verstoorden (bijvoorbeeld onze vaste baan om de zon), dan zou zeker hoogontwikkeld leven in een beschaving als de onze, totaal onmogelijk zijn. Juist het feit dat we zo ver liggen van die actievare kern van ons sterrenstelsel is een voordeel.

Plaattektoniek

Tegelijkertijd liggen we ook weer niet te ver van de kern. De natuurwetten van ons heelal werken namelijk zo dat als ons zonnestelsel nog verder naar buiten zou zijn geplaatst, onze planeet weinig zware metalen zou bevatten. Zonder deze metalen hadden wij dan geen vloeibare kern die zorgt voor

plaattektoniek en een magnetisch veld. Dit, zo zullen we zien in de volgende paragraaf, is een verdere unieke voorwaarde voor het leven op onze planeet zoals wij dat kennen.

Zo blijkt dus dat ook de ligging van ons zonnestelsel zelf essentieel is voor het leven. Juist dat we ons bevinden waar we ons bevinden, maakt het leven en vooral ook het stabiele leven dat tot beschaving leidt, mogelijk. Lagen wij dichterbij de veel actievere kern van ons sterrenstelsel of verder weg naar buiten, dan was dat veel minder vanzelfsprekend en misschien wel onmogelijk. Het is Gods grote wonder.

Onze grote buur Jupiter

Een andere grote bedreiging voor leven is de mogelijkheid van de inslag van asteroïden, planetoiden en kometen. Dat dit gebeurt, zien we aan de kraters op de maan en op onze eigen aarde. Daarnaast hebben we het in 1994 met eigen ogen zien gebeuren op Jupiter met de inslag van de komeet Shoemaker-Levy 9. Deze inslagen kunnen variëren in grootte en intensiteit. Een kleine inslag heeft niet veel effect, maar grote inslagen kunnen leven vernietigen en planeten 'steriliseren'. Wij hebben echter een grote buurplaneet Jupiter die de

kans op en frequentie van deze inslagen veel lager maakt.

Deze gasplaneet, de grootste planeet in ons zonnestelsel, werkt als een stofzuiger voor rondvliegend ruimtepuin. Het zwaartekrachtveld van deze planeet is zo groot dat vele asteroïden en kometen worden afgebogen of aangetrokken door Jupiter. Zo voorkomt Jupiter dat deze de binnenste planeten van ons zonnestelsel bereiken, waar onze aarde zich bevindt. Ook dit is een onderdeel in het grote geheel dat de aarde als planeet en thuis uniek maakt.

De bijzondere aarde

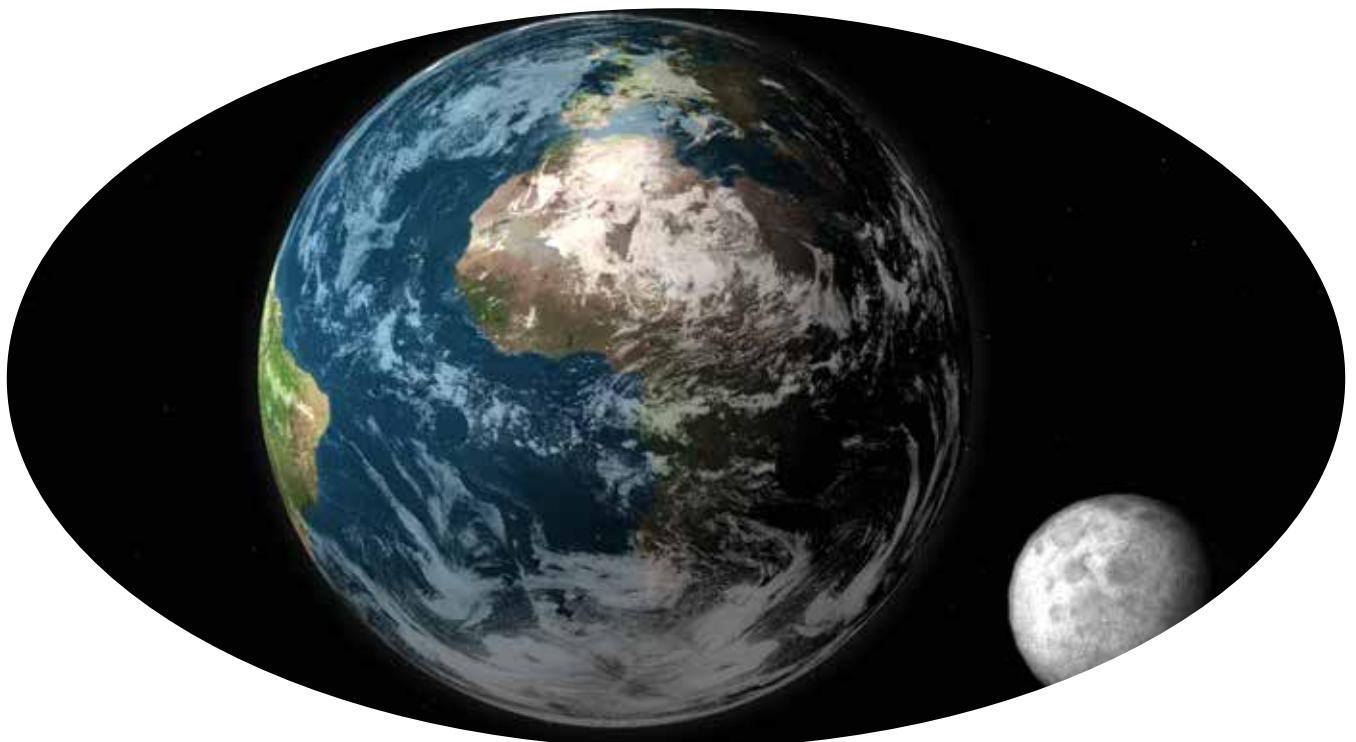
Onze aarde zelf is een hele uitzonderlijke plek in het heelal. Het is voor zover wij weten, de enige plek waar het leven in al zijn diversiteit en complexiteit voorkomt. Het is de enige plek waar mensen samenleven en een beschaving vormen. Het is ons thuis. Toch beseffen we vaak niet hoe bijzonder deze kleine blauwe planeet is. Dat de aarde een veilig thuis is voor ons, is het gevolg van het samenkomen van de juiste voorwaarden en omstandigheden. Precies de combinatie daarvan maakt onze aarde zo bijzonder. Zo heeft de aarde als planeet de juiste grootte, zeker in verhouding tot onze zon en haar samenstelling.

Op een kleinere aarde zou de totale massa van de planeet te klein zijn om een atmosfeer vast te houden en kon de kleinere massa negatieve invloed hebben op vulkanische activiteit, plaattektoniek en het magnetische veld. Onze veel kleinere directe buur, Mars, is daar een goed voorbeeld van.

CO2 niveau

Ook de samenstelling in chemische verhouding van stoffen op aarde is precies goed voor leven en de ontwikkeling daarvan in een beschaving. Zo is er precies genoeg CO₂ op aarde. Teveel CO₂ zou ervoor zorgen dat de planeet zou ontsporen in een op hol geslagen broeikaseffect, zoals op Venus. Te weinig CO₂ en de aarde zou niet genoeg opwarmen voor leven, zoals op Mars.

Verder heeft de aarde veel vloeibaar water, voor zover wij weten een van de essentiële voorwaarden voor leven. Daarnaast is de hellingshoek van de aarde precies goed. De hoek van 23,45 graden maakt op onze planeet de seizoenen mogelijk. Deze seizoenen dempen de extremen in temperatuur en zorgen voor een verdeling van warmte en kou op aarde. Ook dat is bevorderlijk voor het leven op aarde, zeker voor mensen die zich willen ontwikkelen in beschaving en maatschappijen. Een gematigd

en stabiel klimaat door het jaar heen is daarbij van groot belang.

Vloeibare kern

Daarbij heeft de aarde één zeer belangrijke en vaak onderschatte factor die stabiel leven mogelijk maakt: de vloeibare kern. De aarde heeft deze vloeibare kern door de aanwezigheid van de juiste hoeveelheid zware metalen en nucleair materiaal. Was dat niet of in niet de juiste verhouding aanwezig, dan hadden wij die kern niet. Deze vloeibare kern doet twee hele belangrijke dingen voor het leven op onze planeet.

Ten eerste zorgt het voor een magnetisch veld om de aarde heen. Dit magnetische veld dat door de aardkern wordt opgewekt, zorgt ervoor dat schadelijke straling niet het oppervlak van onze planeet bereikt. Het buigt straling af en werkt als een schild. Onze planeet wordt op deze wijze beschermd tegen allerlei vormen van gevaarlijke straling van onze eigen zon, maar ook van andere sterren uit verder weg gelegen delen van de ruimte.

Ruimtestraling

Hoewel wij in ons deel van het sterrenstelsel daar minder mee te maken hebben, is het er wel. Deze straling is schadelijk voor leven, het kan DNA beschadigen en het risico op verschillende ziekten verhogen. Astronauten die zich buiten het beschermende veld van de aarde bevinden, kunnen bijvoorbeeld staar ontwikkelen door de invloed van schadelijke kosmische straling. Ook het risico op sommige vormen van kanker is hoger als gevolg van de schadelijke straling in de ruimte.

Er zijn geleerden die zelfs vermoeden dat het magnetische veld van de aarde belangrijk is voor het vasthouden van onze atmosfeer. Zonder dit veld zou onze atmosfeer als gevolg van de zonnewind langzaam verdwijnen. Op Mars zou dit de verklaring kunnen zijn voor de dunne en ijle atmosfeer daar. Mars bezit immers geen vloeibare kern en dus ook niet zo'n sterk magnetisch veld als de

aarde.

Ten tweede zorgt de vloeibare kern voor het systeem van plaattektoniek. Dit houdt in dat het oppervlak van de aarde in beweging is: grote platen drijven op een vloeibare mantel en schuiven over elkaar, onder elkaar en tegen elkaar. Dit zorgt voor allerlei natuurverschijnselen zoals bergketens, vulkanen, aardbevingen e.d., maar het heeft daarnaast ook een regulerend effect.

Zo zorgt het voor evenwicht en verdeling van allerlei mineralen en stoffen op aarde. Plaattektoniek is ook van belang voor de verdeling van CO₂, want het draagt ook bij aan een evenwicht daarin. Dat is belangrijk, want teveel CO₂ – schreef ik al eerder – zorgt voor een op hol geslagen broeikaseffect, te weinig CO₂ betekent dat onze aarde zou bevriezen en zou veranderen in een levenloze ijsbal. De schuivende platen houden het midden vast. Daarnaast zouden

zonder plaattektoniek alle continenten langzaam weg-eroderen door de invloed van weer en water, wat voor ons ook geen goede zaak is.

Onze unieke maan

Tot slot nog iets over onze maan. De aarde bezit namelijk een voor haar omvang een veel te grote maan. Hoe meer we van het heelal en allerlei planeten daarin weten, hoe meer we erachter komen hoe uitzonderlijk dit is. Niet alleen hebben onze eigen burenen geen manen als de onze, maar zover wij nu kunnen inschatten, hebben met name vooral grote buitenplaneten echte manen. Kleine binnenplaneten missen deze.

Toch is onze maan heel belangrijk voor het leven op onze planeet omdat zij zorgt voor stabiliteit in de draaiing en hoek van de aardas. Eerder schreef ik al dat de hellingshoek van de aarde de seizoenen mogelijk maakt en daarmee bijdraagt aan matiging van extremen in de temperatuur op een groot deel van de planeet. Zonder de maan was deze hellingshoek echter niet stabiel, maar zou onze planeet heen en weer worden 'getrokken' in haar hellingshoek door de invloed van de zwaartekracht van de zon en Jupiter.

De maan voorkomt dat en het lijkt erop dat dit ook precies zo moet zijn om dit te laten functioneren. Als de maan kleiner was of een eind verder weg, had zij dit effect niet. Als de aarde dichterbij de zon stond, was het effect lang niet zo sterk. Een voorbeeld:

Mars, onze buurplaneet die slechts twee kleine satellietmaantjes kent van ongeveer 10 kilometer doorsnede, heeft schommelingen gekend van meer dan 45 graden in haar stand ten opzichte van de zon. Dat zou voor het leven op aarde ingrijpende gevolgen hebben. Dit stabiliserende proces van de maan blijft nog miljarden jaren zo voortgaan.

Conclusie

Gods schepping en het leven op deze aarde, is een zeer uniek geheel. Alles grijpt precies in elkaar en klopt tot in de details. Was er iets ook maar een klein beetje anders, dan was de schepping zoals wij hem kennen op deze planeet niet mogelijk geweest.

Eenvoudig leven, zeker in de vorm van extremofielen, zou onder variërende omstandigheden wellicht kunnen overleven en misschien zelfs wel kunnen opbloeien, maar complexere levensvormen als dieren en planten niet. Laat staan de mens en de beschaving die wij hebben opgebouwd. Gods grootheid heeft het echter zo gemaakt dat alles klopte.

Zo hebben wij gezien dat de aarde zich op precies de juiste plek in het zonnestelsel bevindt. De zon heeft daarbij precies de juiste grootte en is qua samenstelling en type ster stabiel en gunstig voor leven. Jupiter, als onze grote broer, beschermt ons voor al te veel inslagen van ruimtepuin. Ruimtepuin dat in het ergste geval het leven op aarde kan vernietigen.

Het zonnestelsel waar wij bij horen ligt op haar beurt weer precies op de juiste plek in de Melkweg. Verder weg van de kern en er zouden niet voldoende metalen zijn om een vloeibare kern mogelijk te maken. Dichter bij de kern van de Melkweg en de kans dat de aarde door kosmische stralingen en de schadelijke effecten van andere sterren, supernova's en zwarte

gaten getroffen zou worden, zou veel groter zijn.

Positie aarde en maan

Dan is er onze planeet zelf. Die heeft precies de juiste grootte en hellingshoek voor een stabiel klimaat, een juiste atmosfeer en de verdeling van warmte die de gematigde temperaturen mogelijk maakt die zo goed zijn voor het leven dat wij leiden. Zij bezit een vloeibare kern die zorgt voor een beschermend magnetisch veld en de regulerende werking van plaattektoniek.

En tot slot de maan, die uitzonderlijk is voor een planeet als de onze. Het feit dat wij juist onze grote maan hebben als kosmische metgezel, maakt dat de aarde stabiel blijft in haar hellingshoek naar de zon, zodat er daardoor een positieve werking op het leven en de groei en ontwikkeling daarvan, uitgaat. Deze werking is alleen mogelijk bij de samenstelling en afstanden die er nu zijn.

Toevallig ontstaan?

De kans dat dit allemaal toevallig zo zou zijn ontstaan en in aanzijn gekomen zou zijn, is, alles in ogenschouw nemend, uiterst klein. Daar moet wel iets of iemand achter zitten. Toevallige omstandigheden en verklaringen als evolutie, zijn voor mij veel te mager. Dat vraagt in mijn ogen een groter geloof dan wat ik kan opbrengen. En hoewel ik geen wetenschapper ben, geen astrobioloog, geen astronoom, geoloog of bioloog, en ik dus niet kan zeggen dat ik dit allemaal volledig doorgrondt, is dit alles voor mij een hele duidelijke aanwijzing voor

het bestaan van de hogere Macht die onze God is.

We zien Gods plan op deze manier dagelijks om ons heen in uitvoering en we hebben het vaak niet eens door! Het is, als je het zo op je in laat werken, al met al met recht een groot wonder van God die het allemaal zo gemaakt en bedacht heeft.

ds. Roelof Ham

* Het koninkrijk van de protozoa bestaat inmiddels niet meer, het is door nieuwe wetenschappelijke inzichten achterhaald.

De (wetenschappelijke) infomatie in dit artikel is voor een groot deel gebaseerd op het boek 'Rare Earth' van Peter D. Ward en Donald Brownlee (publ. Copernicus, 2000).

Ontwikkelingen rond genderdysforie en homofilie in het licht van de Bijbel

1. Inleiding

Voor ons als christenen is het van belang om allerlei soorten van dwaling en misleiding te kunnen ontmaskeren, en daarbij ook allerlei schijnargumenten te weerleggen. In de afgelopen decennia zijn in diverse Promise Magazines vele artikelen daarover geschreven. Het betrof niet alleen 'valse' godsdiensten en 'valse' leringen zoals in onze tijd new age en atheïsme, maar ook diverse dwaalleringen binnen het christendom, bijvoorbeeld de Mariacultus, de predestinatieleer, de alverzoeningsleer.

In de huidige maatschappij en ook in het christendom (denk aan ontkerkelijkheid) zien wij veel misverstanden, verwarring, polarisatie, framing en nepnieuws. Waarheid en liefde worden vaak van elkaar los gemaakt en bijbelse waarheden worden weggevoerd onder het motto van tolerantie, liefde, 'inclusiviteit', enzovoort.

Nieuwe ontwikkelingen

In verband met de actualiteit zal ik ingaan op twee thema's die al eerder zijn besproken, namelijk genderdysforie (6) en homofilie/homoseksualiteit (7). Er zijn namelijk zowel in de samenleving als op het christelijk erf diverse nieuwe ontwikkelingen (genderdysforie, zegenen van homorelaties, verbieden van zgn. homo-conversie therapie) die aandacht vragen, mede omdat vanwege grote verschillen in opvatting, zelfs onder christenen, daarover veel verwarring bestaat. Daarom is het nuttig om vanuit Gods Woord een heldere zicht te hebben.

Vooraf wil ik benadrukken dat ik vanuit bewogenheid over de bestaande problematiek een en ander vanuit de Bijbel wil onderzoeken. Dus het gaat beslist niet om het veroordelen van mensen, maar om hen te helpen de weg te wijzen naar een bijbelse oplossing.

2. Transgenderisme

Met name in de laatste decennia en vooral de laatste jaren zeggen met name jonge mensen zich niet thuis te voelen in het lichaam dat hoort bij hun biologisch geslacht. We noemen dat genderdysforie. Daarom willen zij van geslacht(srol) veranderen. Mede door de rol van de media en het promoten van genderdysforie als iets 'normaals' (transgenderideologie) krijgen steeds meer jongeren, met name meisjes, de (m.i. misleidende) gedachte dat zij in een verkeerd lichaam zitten.

Want als we zien dat sommige mensen een zgn. lichaamsidentiteits-stoornis hebben waarbij iemand denkt dat bepaalde ledematen niet bij zijn lichaam horen en deze wil laten amputeren (waarbij dus onmiskenbaar sprake is van een zelfidentificatie die in strijd is met de realiteit) (7), dan rijst de vraag of dat ook niet bij genderdysforie het geval zou kunnen zijn.

Volgens de Transgenderwet van 1985 moest een transgender (teneinde als zodanig erkend te worden) een fysieke operatie van man naar vrouw of van vrouw naar man ondergaan. Maar sinds 2014 geldt die verplichting niet meer. Nu is het zgn. transgenderbeleid als volgt: "Als een (biologische) man zich vrouw voelt, dan is hij vrouw en heeft hij het recht om per direct als vrouw te worden behandeld (en omgekeerd), ook al heeft er nog geen fysieke transitie plaatsgevonden" (2). Men kan zich voorstellen dat dit tot grote verwarring zal (kunnen) leiden. Denk alleen al aan het uitgaansleven.

Terugkeer nog mogelijk

Dat de 'geslacht-veranderende' operatie niet meer wettelijk vereist is, heeft overigens wel het voordeel dat men nog kan terugkeren naar (de rol van) het eigen biologische geslacht, en wel door te stoppen met het gebruik van hormonenpillen. Want een operatie is niet meer ongedaan te maken met alle dramatische

gevolgen van dien. Het blijkt dat steeds meer transgenders ('de-transers') spijt kregen/krijgen van hun transformatie en dat om diverse redenen: "ik had er meer van verwacht" is een gehoorde uitspraak, en psychiatrische aandoeningen zoals bijv. autisme, anorexia, zelfbeschadiging, zelfmoordneigingen, e.d. worden niet opgelost door transitie (2).

Het aantal zelfmoordpogingen voor en na transitie blijkt even hoog te zijn (12). Bovendien ontstaan er na de dure operaties (zoals borst- en penisamputaties, baarmoederverwijdering, penis- en vagina-constructies)(2) vaak allerlei medische complicaties. Voorts moet bedacht worden dat men levenslang hormonenpillen moet slikken.

Vrijheid in keuze geslacht?

Voor dat soort problemen houdt D66 zich doof. Deze partij wil zelfs het psychologische onderzoek (met een deskundigenverklaring) dat nu nog voor transgenders verplicht is, afschaffen. Want men meent dat genderdysforie helemaal geen stoornis is (2). Volgens minister van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap moeten we af van het natuurlijke onderscheid tussen man vrouw. Men moet toch van jongs af aan in 'vrijheid' de eigen gender(identiteit) kunnen kiezen? (2).

Wat vreemd dat leeftijd bij dit zeer belangrijke thema niet zou gelden (maar wel bij het mogen stemmen en het behalen van een rijbewijs). Men wil zich niet onderwerpen aan de 'dictatuur' van de natuur (13). Ten diepste wil men niets te maken hebben met God en Zijn scheppingsorde en zelf bepalen wat goed is en wat niet. Achter deze opstelling zie ik het (al of niet bewuste) verzet tegen al wat christelijk is. Maar ook sommige theologen ondermijnen m.i. het gezag van de Bijbel.

Queer-theologie

De onlangs opgekomen zgn. queer-theologie is bedacht om zich af te zetten tegen de 'beperkende' hetero-normativiteit. Schepping staat dan niet meer

voor goddelijke ordening maar voor ruimte voor chaos (13). Ik zie hierachter een inspiratie vanuit het rijk der duisternis. En als iemand vragen stelt bij die queer-theologie, wordt die persoon direct als transfoob gelabeld.

Identiteitsprobleem

In het gereformeerde tijdschrift Kontekstueel (januari 2020) pleiten de theologen Jolanda Molenaar (vroeger een gehuwde man en vader, nu een trans-vrouw) en professor Heleen Zorgdrager voor de acceptatie (in welke zin?) van transgenders. Het geloof in de schepping van de mens als man en vrouw zien zij als een obstakel voor transgenders om zichzelf te accepteren.

Varianten?

Maar ieder mens mag zich toch geliefd weten door God, ongeacht welk probleem of welke handicap iemand ook heeft? Uiteraard moeten en mogen we elkaar als medemens niet afwijzen, maar deze theologen willen transgenders zien als een normale variant (12). Dat is een m.i. ernstige misvatting, want deze zgn. 'varianten' naast man en vrouw moet men niet zien als een door God bedoelde diversiteit maar als een afwijking ten opzichte van de scheppingsorde als gevolg van de zondeval.

Bovendien is genderdysforie een persoonlijkheids- of identiteitsprobleem dat niet zozeer te maken heeft met gender (5, par.

12), en dat niet kan worden opgelost door een 'geslacht-veranderende' operatie. En hoe goed men het ook bedoelt, er kan m.i. geen sprake zijn van "het vieren van de overgang naar een ander geslacht". Immers genderdysforie is vooral een probleem in de geest.

Identiteit in liefde van God

Ten diepste heeft het vinden en leren kennen van onze ware identiteit te maken met je geliefd weten door God als je hemelse Vader en Jezus als je Redder in een levende geloofsrelatie door de inwoning van de Heilige Geest. Een vrouw die een transitie tot man had ondergaan, en later tot bekering kwam, zei: "Als ik eerder tot bekering was gekomen, had ik me niet laten opereren" (4).

Wondermooi gemaakt?

In het in juni 2019 verschenen boek 'Wondermooi zoals u mij gemaakt hebt' denken genoemde theologen dat God de seksuele en genderdiversiteit zo heeft bedoeld (15). Inderdaad is er veel diversiteit in de schepping als we kijken naar de vele soorten dieren, bomen, planten en bloemen. Maar dat is geen argument om diversiteit te veronderstellen waar God dat NIET bedoeld heeft. En hoezo 'wondermooi' als men een (verminkende) 'geslacht-veranderende' operatie wil ondergaan die niet eens nodig is omdat die het probleem niet wezenlijk oplost. Bovendien zijn er grote gevolgen ten aanzien van bijvoorbeeld vruchtbaarheid.

Zorgwekkende ontwikkeling

Hoe bedenkelijk een doorgeschoten genderideologie (die bij sommigen mede de 'veroorzaker' is van genderdysforie) is, blijkt uit de nieuwe huisregels in het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden. Zo mag daar niet meer gesproken worden in termen van man of vrouw, op welke manier dan ook (1). Ook hier een ontkenning van Gods scheppingsorde. De achtergrond is dat transgenders eisen dat zij als normaal worden beschouwd.

De wetgeving wordt er zelfs op aangepast (ook al gaat het om een zeer kleine minderheid). Dat men terecht rekening wil houden met de nood van mensen die worstelen met hun seksuele gerichtheid/gevoelens en omdat lhbt-ers zich uiteraard niet gediscrimineerd en verworpen willen voelen, mag toch geen reden zijn om de gehele maatschappij ernaar te richten. In dat geval lijdt de maatschappij onder de dictatuur van de lhbt-lobby. "De genderideologie predikt vrijheid, maar vernietigt de vrijheid, en brengt gebondenheid" (4).

zich identificeert als vrouw niet gewoon een man is. Dat wordt door de trans-gemeenschap gezien als een aanval (20), terwijl het feitelijk zo is dat men nooit het biologisch geslacht kan veranderen.

Ook is het toch ernstig te noemen dat je strafbaar bent (en in Canada zelfs in de gevangenis komt) als je iemand die is getransformeerd tot vrouw of die zich vrouw voelt, nog man durft te noemen, want dat wordt als

3. Homofilie/homoseksualiteit

Houding

Ook al behoort ieder mens met aandacht en liefde te worden bejegend en dus niet verworpen of afgewezen te worden, toch is de vraag van lhbt-ers begrijpelijk of er voldoende veiligheid en acceptatie is in kerken en christelijke organisaties voor homoseksuele, biseksuele en transgender mannen en vrouwen die worstelen met de eigen seksuele oriëntatie. Daarom is het noodzakelijk en goed dat men begrip heeft voor hun nood, dat men met pastorale bewogenheid aandacht voor hen heeft en eerlijke gesprekken met hen voert. In het verleden is dat helaas niet of te weinig gebeurd.

Men moet er echter voor oppassen dat men onder een 'veilig klimaat' verstaat dat homofilie en homoseksualiteit als normaal worden beschouwd, en dat men gaat goedpraten en accepteren wat God niet bedoeld heeft. Immers er is toch alleen echte veiligheid als men leeft volgens Gods heilzame leefregels! God wil herstellen! Juist daarom mag en moet steeds de bijbelse visie en oplossing genoemd worden en doen wij als kinderen van God er goed aan ons eraan te houden. Er moet worden voorkomen dat wij onder invloed komen van de tijdgeest die

Richard Dawkins

Waar het toe leidt, blijkt ook uit het feit dat de bekende atheïst Richard Dawkins zijn prijs van 'Humanist van het jaar' kwijtraakte omdat hij zich (m.i. terecht) afvroeg waarom mensen belasterd moeten worden als zij zich afvragen of een man die

'beledigend' en 'discriminerend' opgevat. De omgekeerde wereld! En hoe de geesten van mensen al rijp zijn voor de omkering van waarden, blijkt uit een recente aankondiging (met roze en blauwe vlaggetjes) van de geboorte van een 'genderneutraal' kind.

zich niet meer wil stellen onder het gezag van Gods Woord, want als de kerk meegaat met die tijdgeest, dan verliest zij haar geloofwaardigheid. Helaas zien we dat veel christenen het Woord loslaten.

Misverstanden

Over homofilie en homoseksualiteit bestaan diverse misverstanden. Zo wordt vaak geen onderscheid gemaakt tussen a) homofilie en b) homoseksualiteit. Homofilie (a) is de seksuele gerichtheid op iemand van hetzelfde geslacht. Het is geen zonde of lichamelijke ziekte maar een gebrokenheid (dus geen deel is van onze kern-identiteit) (18) als gevolg van de zondeval. Ook al houdt God van elk mens, het is een misvatting om te denken dat God de mens heeft geschapen mét homofiele neigingen.

Het begrip homoseksualiteit (b) betreft (de keuze voor) homoseksuele praxis, wat de Bijbel wél zonde noemt, want het is tegen Gods wil omdat dit gedrag het probleem van de mens met een homofiele gerichtheid niet echt oplost.

Geen homohaters!

Ook al is de Bijbel m.i. duidelijk over het afwijzen van de homoseksuele praxis, toch proberen zelfs ook christenen het met

diverse drogredenen goed te praten (7). Oprechte christenen die een bijbelse visie hebben op homoseksualiteit (bijv. de onderstekenaars van de Nashville-verklaring) worden ten onrechte weggezet als homohaters of homofobe haatpredikers.

Echter het enige wat zij willen, is waarschuwen voor de groeiende acceptatie (ook onder christenen) van de homoseksuele levensstijl (en ook het transgenderisme) als gevolg van het loslaten van het Woord van God. Gods heilzame geboden worden opgevat als beperkend en beknellend, terwijl deze juist zijn gegeven voor bescherming en vrijheid, zelfs eeuwige vrijheid! Bedacht mag worden dat wij als christenen ertoe bestemd zijn en ervoor mogen kiezen te veranderen naar het beeld van Jezus (Rom. 12:2; 1 Joh. 5: 18).

Verzet

Niet alleen zijn er misverstanden, ook zien we een toenemend verzet tegen Gods heilzame Woord. De Jezuïet Wim Smeets schreef: "De Rooms-Katholieke Kerk heeft recht op haar eigen moraal. Maar als die moraal leidt tot een intolerante opstelling, dan moet men zich daartegen verzetten" (21).

Dan is mijn vraag: is God dan intolerant als Hij vanuit Zijn liefde en voor ons bestwil be-

paalde zaken afwijst? Toen per abuis de Nashville-verklaring openbaar werd, was de selectieve verontwaardiging groot, ook al stond er niets in wat strijdig is met Gods Woord. Kennelijk zijn velen weerspannig en willen niet meer luisteren naar wat God zegt.

Discriminatie?

Sommige lhbtbi-ers vinden dat in een christelijke kerk alle mensen even welkom moeten zijn en dat daarom ook alle relaties gelijke rechten moeten hebben. Wie daar niet in meegaat, is dan niet 'inclusief' (een soort modewoord) maar discrimineert. Een lesbienne wil dat haar lesbische relatie in de kerk net zo beoordeeld wordt als een heterorelatie, want anders is sprake van discriminatie (3, 16).

Dat laatste is een vaak gebruikt maar vals argument. Want van discriminatie kan alleen sprake zijn als het plaatsvindt op basis van verkeerde normen. Als je op basis van goede ethische en bijbelse normen onderscheid maakt (zelfs: moet maken!) kan er geen sprake zijn van discriminatie. Elk mens, en dus ook de homofiele medemens mogen en moeten wij met de liefde van Christus tegemoet treden.

Antihomowet?

In Hongarije is in juni dit jaar een wet aangenomen die de straf op pedofilie verhoogt, en verbiedt dat kinderen onder de 18 jaar via school of media geconfronteerd worden met promotie van homo- en transsexualiteit (23). Velen lopen te hoop tegen wat ten onrechte een antihomowet wordt genoemd. Maar waarom zou men de genoemde promotie niet mogen verbieden terwijl men in ons land 'homoconversie-therapie' bij jongeren wél wil verbieden (zie onder). En we mogen toch ook bijv. rook- en alcoholreclame verbieden?

Anders denken

Begrijpelijk is het dat de homofiele dominee Wielie Elhorst (11) zegt dat je homo's niet mag zien als mensen met een

afwijking, maar wat opvalt is dat lhbt-ers vinden dat het gewoon oké is zoals zij zijn, en als je daar anders over denkt, dan is dat beledigend. Uiteraard moeten we medemensen niet verwerpen maar we kunnen hetgeen God niet zo heeft bedoeld toch niet als 'normaal' beschouwen, want daarmee helpen we de ander niet. Dat wij als mensen mogen herstellen, geldt toch voor iedere mens (homo of hetero)?

Schijnoplossingen

Een probleem van veel kerken is dat men vaak geen raad weet met homofilie omdat men de oplossing niet kent of er niet in gelooft. Hooguit wijst men op de optie van celibatair leven. En uit onmacht om homo's te helpen zoals God het in Zijn Woord aangeeft, gaan er stemmen op om homorelaties en homohuwelijken (in) te zegenen als een vermeende oplossing voor de nood van homo's.

Ondanks het verbod van het Vaticaan daartoe, willen ruim 2600 (!) Duitse rooms-katholieke priesters dit toch doen onder het motto: "Want we zijn toch geroepen om mensen vrijheid te geven?" (16). Ik geloof zeker dat men vanuit bewogenheid wil helpen, maar dat moet men dan niet doen met het toestaan van homoseksuele praxis en het homohuwelijk.

Als God in Zijn Woord homoseksualiteit (net zoals elke andere zonde) afwijst, dan wijst God niet de mens af, maar de daden omdat die tot schade zijn van de mens. Daarom kan God nooit iets zegenen dat tegen Zijn heilige wil ingaat (Gal. 5:16,17).

Bijbelse oplossing

De homofiele gerichtheid is een gebrokenheid die niet bij de mens hoort, en waarvan men verlost kan worden door de kracht van de Heilige Geest (Rom. 8:13b) in een proces van toewijding en heiliging. God heeft Zijn Heilige Geest toch niet voor niets gegeven? De visie die in par. 10 van het artikel De bijbelse weg voor de nood van homofielen (7) is weergegeven, wordt overigens bevestigd door het indrukwekkende boek van de Amerikaanse psychiater Jeffrey Satinover (8). Verbod op hulpverlening

Verbod op hulpverlening bijbelse uitspraken strafbaar?

Het kan verkeren. Vroeger was homopraxis in ons land nog strafbaar, maar als je nu zegt dat de Bijbel deze praxis afwijst, dan kan je daarop worden aangevallen. Nu worden op basis van o.a. misverstanden pogingen ondernomen om juist wat de Bijbel aanbiedt als

oplossing, te gaan verbieden.

Medio dit jaar is zowel in Duitsland als in ons land het bij wet gaan verbieden van de zgn. homogenezing of homo-conversie-therapie (het COC spreekt in het AD van 29 mei 2021 van kwakzalverij) zeer actueel geworden (19). Men zegt dat homofilie geen ziekte is, dus kan er van genezing geen sprake zijn.

Geen fysieke ziekte

Homofilie is inderdaad geen fysieke ziekte, en de vaak gebezigde term 'homogenezing' is dus onjuist, maar men ziet over het hoofd dat het bij homofilie (en ook genderdysforie) niet gaat om een (kern)identiteit (13,18). Uit onderzoek blijkt dat bij een significant deel van de Nederlanders sprake is van fluïditeit in seksuele gerichtheid. Het "beperken of verbieden van counseling aan hen die een seksuele verandering ervaren of die dat willen onderzoeken in de richting van heteroseksualiteit, is willekeurig, onrechtvaardig en discriminerend" (17).

Vanuit bijbels perspectief bezien gaat het om een gerichtheid die niet bij de mens hoort, en waarvan men m.i. in beginsel bevrijd kan worden door de kracht van de Heilige Geest. Het gaat dus helemaal niet om vermeende onderdrukking maar juist om bevrijding. Immers bij God is

ieder welkom, maar vanuit Zijn liefde wil Hij dat ieder tot zijn of haar doel komt. Vergelijk de gemeente of de kerk met bijvoorbeeld een ziekenhuis. Elke patiënt (wat hij/zij ook heeft) is hartelijk welkom, maar het is wel de bedoeling dat de patiënt zo goed mogelijk herstelt.

Niet meten met twee maten

Wat toch wel opmerkelijk is, is dat men de zgn. homoconversie-therapie afwijst of zelfs wil verbieden, maar de zeer dure 'transitie-operatie' van transgenders niet, terwijl dat geen wezenlijke oplossing is en ook vermin-king met zich meebrengt! Jeno Sebök (22) zegt zeer terecht: "Zolang mensen die dat willen, zich medisch van geslacht willen laten veranderen, moet het ook mogelijk zijn dat homo's die dat zelf willen, voor zich laten bidden om van geaardheid te veranderen. Anders meten we met twee maten".

4. Tot slot

Gezien diverse ontwikkelingen in onze tijd is meer dan ooit geestelijke 'dijkbewaking' nodig tegen de opkomende vloed van ongeloof en verzet tegen Gods Woord. Ik heb hierboven al op het een en ander gewezen. Het is ook te zien als men Jezus Christus, de Zoon van de levende God, een transgender durft te noemen of wanneer men de rol van de persoon Jezus in The Passion laat spelen door een vrouw, en hoe men in de USA niet meer zal mogen spreken van vader en moeder,

enzovoort. Wat een gevolg is van de zondeval, en dus niet naar Gods wil, moet kennelijk als normaal worden beschouwd, want anders discrimineer je. Dat men aandacht en begrip vraagt, is op zich goed, maar dat kan men beter op andere manieren doen.

Toekomstige ontwikkelingen

Wat zal onze (christelijke) opstelling in de toekomst moeten zijn? Allereerst denk ik dat wij erop bedacht moeten zijn dat de duivel steeds feller zal rondgaan om te verslinden wie hij kan misleiden (1 Petr. 5:8). Steeds meer mensen kennen het Woord van God niet, of geloven het niet met hun hele hart.

De misleiding van de leugen doet zich overigens voor als een mix van halve waarheden (door bepaalde feiten en nuances achter te houden) en hele leugens. Mede door individualisering denkt men alleen aan zichzelf, en ziet men de ander als tegenstander. Men is vaak niet eens bereid om te luisteren naar argumenten van anderen, die bij voorbaat in een bepaald hokje worden geplaatst en verketterd. Als wij Jezus willen volgen, zullen wij net als Hij niet begrepen en door sommigen zelfs gehaat worden.

Oplossing ondermijnd

Wat een nood is (bijv. genderdysforie, homofilie) en waarvoor God in Zijn Woord een oplos-

sing aanbiedt, wordt door de boze misbruikt om Gods heilzame scheppingsorde te ondermijnen. En dat wat niet naar Gods wil is, als goed wordt gezien en moet worden geaccepteerd (Jes. 5:20).

Ja, zelfs is het denkbaar dat de Bijbel als een zgn. 'discriminerend' Boek wordt gezien omdat daarin man en vrouw, zoon en dochter, worden onderscheiden, of dat het moet worden aangepast. Bij de besproken thema's zijn er grote verschillen qua inzicht, en moet worden geconstateerd dat sommige christenen en christelijke instanties een knieval hebben gedaan voor de druk van de tijdgeest.

Hoe komt dat dan, ondanks het feit dat ze dezelfde Bijbel hebben? Is er twijfel, angst voor verguizing en vervolging? Alleen wie werkelijk de prijs voor de waarheid wil betalen, zal de waarheid (en vrijheid) vinden. Maar als men de door God gegeven oplossing, namelijk bevrijding door de kracht van de Heilige Geest, niet kent of niet gelooft, dan gaat men uit machteloosheid zijn 'toevlucht' nemen tot het goedpraten van en accepteren wat de wereld ons dicteert.

Gods waarheid maakt pas echt vrij!

Omdat Gods waarheid voor ons als christenen ertoe doet, en het fundament van ons handelen is,

is het van groot belang dat we de waarheid van Gods Woord blijven vasthouden omdat alleen dat tot ons heil is en werkelijk vrij maakt.

We moeten uiteraard bewogen zijn met de nood van medemensen en hen liefhebben, maar óók de waarheid liefhebben, want die geeft zicht op zowel de oorzaak als ook op de oplossing van problemen.

Om op het rechte (geloofs) pad te kunnen blijven, zijn toewijding en soms radicale keuzes van groot belang.

Wanneer men in Woord en Geest geworteld is, zal men in de toekomst stand kunnen houden.

Door de leiding en kracht van de Heilige Geest is het mogelijk te leven naar de wil van God, en mogen wij als kinderen van God opgroeien tot zonen Gods die gelijkvormig aan Jezus mogen worden en de werken van Hem zullen gaan doen, tot

bevrijding van de schepping (Rom. 8:14 en 19).

Góds waarheid zal werkelijk vrijmaken (Joh. 8:32).

Piet Guijt

Augustus 2021

Bronvermeldingen

1. Jan van Benthem, Geen man of vrouw meer in het Huis van Afgevaardigden, Nederlands Dagblad, 6 januari 2021

2. Ad de Boer, Gender, nieuw splijtzwam CU en D66, Nederlands Dagblad, 25 maart 2021

3. Gerald Bruins, Twee lhbt'ers delen hun ervaringen met de kerk: 'Lhbt is nauwelijks bespreekbaar'. Nederlands Dagblad, 8 mei 2021.

4. Bijbels Beraad M/V, Studietoelichting Transgenderisme, 1 juli te Alblasterdam. „Het bestrijden van de transgender-ideologie is een christelijke taak” - Bijbels Beraad Man / Vrouw (bijbelsberaadmv.nl)

5. Patrick Goede, Mart van de Kamp is vader van een transdochter: “Transitietraject is aangrijpend”, CIP-nieuws, 22 juli 2021. Mart van de Kamp is vader van een transdochter: Traject is aangrijpend - CIP.nl

6. Piet Guijt, Het transgenderdilemma, Promise Magazine, januari 2018

7. Piet Guijt, De bijbelse weg voor de nood van homoseksuelen, Promise Magazine, juli 2018

8. Piet Guijt, De strijd rond de waarheid over homoseksualiteit, Promise Magazine, april 2019

9. Martin de Jong en Wielie Elhorst, Veilig kader voor LHTB+-personen in kerken en christelijke organisaties is nog ver weg. Opinie, Nederlands Dagblad, 14 mei 2018

10. Rimme Masterbroek, 'Cultuuroorlog' woedt rond transgender mensen in VS, Nederlands Dagblad, 9 april 2021

11. Hilbert Meijer, Zelfdiscriminatie bij homo's, Nederlands Dagblad, 1 augustus 2020

12. Hilbert Meijer, Pastorale route bij gendervragen, Nederlands Dagblad, 1 juli 2021 (n.a.v. 'Genderdysforie. Een handreiking aan kerkenraden met het oog op het pastoraat' van de

Gereformeerde Bond)

13. Jan Minderhoud, Je zou de Schepper vergeten, Nederlands Dagblad, 5 januari 2021

14. Assuntina Morressi, Experiment met genderdysforie, Nederlands Dagblad, 29 december 2020

15. Remco van Mulligen, Eerste boek over transgender en geloof, Nederlands Dagblad, 22 juni 2019

16. Hendro Munsterman, Duitse rooms-katholieke pastores blijven massaal homostellen zegenen Nederlands Dagblad, 29 maart 2021

17. Philip Nunn, Gedragscode Homopastoraat en Seksuele fluiditeit. Open brief aan Hugo de Jonge, Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 21 juli 2020. Zie ook <http://philipnunn.com>

18. Philip Nunn en Jos, Programma Uitgelicht, Family 7, 16 juni 2021

19. Redactie VK, D66, VVD, PvdA en GL schrijven initiatiefwet tegen 'homogenezing', Nederlands Dagblad, 5 juni 2021

20. Dick Schinkelshoek, Dawkins raakt humanistenprijs kwijt, Nederlands Dagblad, 21 april 2021

21. Wim Smeets, Jezelf zijn staat vaak onder druk, Nederlands Dagblad, 6 mei 2021

22. Jenö Sebök, Homogenezing, Nederlands Dagblad, 24 maart 2021

23. Herman Veenhof, Veel Hongaarse christenen delen de visie van kabinet Orbán-IV en zien 'lhbt-ideologie', Nederlands Dagblad. 29 juni 2021.

24. dr. P. de Vries en dr. M. Klaassen, Liefde die boven alles uitgaat. Wat zegt de Bijbel over (homo)seksualiteit en identiteit? Bijbels Beraad M/V, De Banier, Apeldoorn, 2020

we ons toch nog afvragen of technologie, met name sociale media, niet gewoon een ander hulpmiddel is. Tristan Harris, een voormalig ontwerper bij Google en nu de president van Center for Humane Technology, merkt op: “Niemand raakte van streek toen de fiets kwam” (3). Want je kon hem gebruiken of niet en als je dat niet deed, stond hij in een schuur stof te verzamelen.

Social media houden onze aandacht vast

Maar sociale media zijn echter ontworpen om onze aandacht vast te houden en ons te veranderen. Verslaving en manipulatie zijn in sociale media ingebouwd om ervoor te zorgen dat we terugkomen, en dit heeft ernstige gevolgen voor de geestelijke gezondheid. De hierboven genoemde Netflix-documentaire meldt dat zelfbeschadiging en zelfmoord bij tienermeisjes exponentieel toenemen (een stijging van 70-151 procent), en eveneens een stijging van het aantal depressies sinds de intrede en verspreiding van sociale media. Elke geïnterviewde leidinggevende in The Social Dilemma zegt zijn of haar eigen gebruik te beperken, en zal zijn kinderen meestal geen sociale media laten gebruiken. Sociale media zijn namelijk geen neutraal werktuig.

Overweldiging van menselijke zwakte

Het aast op menselijke zwakte. Harris herinnert ons eraan dat we ons voorstelden dat kunstmatige intelligentie (KI) de opkomst zou betekenen van machines die de menselijke

Inleiding

Het is tegenwoordig een bekend tafereel. Je staat in de rij bij de supermarkt en haalt je telefoon tevoorschijn en je loopt snel je e-mails en sociale media door, terwijl je wacht om je broccoli op de lopende band te leggen. Of je gaat uit eten en merkt dat het paar naast je wordt verlicht door een fluorescerend scherm. Ze zijn meer aanwezig voor anderen dan voor de geliefde persoon vlakbij hen.

My home is my smartphone

De meesten van ons zijn geketend aan hun smartphones. Die apparaten zijn in zichzelf niet verkeerd, zelfs handig en een zegen, maar de vraag is ook hier hoe je er mee omgaat. De recente Netflix-documentaire The Social Dilemma (1) spreekt met een aantal leidinggevenden uit Silicon Valley om erover na te denken in hoeverre onze sociale media daadwerkelijk afbreuk doen aan menselijke vrijheid, verbinding, gezondheid en sociale stabiliteit. Voor christenen is het daarbij niet alleen de vraag hoe sociale media het ‘landschap’ van fatsoen en gedachteswisseling hebben veranderd, maar bovendien wat de invloed is op onze relatie met God en met onszelf.

Het dilemma

De documentaire The Social Dilemma richt zich op drie hoofdproblemen van het medium: a) reclame in een ‘aandachts’-economie, b) geestelijke gezondheid en c) sociale destabilisatie. Wat het eerste betreft, merken experts op dat er in slechts twee sectoren klanten zijn die ‘gebruikers’ worden genoemd: illegale drugs en software voor sociale media. Met ingebouwde dopamine-beloningen - denk aan meldingsknoppen, retweets,

hartjes en likes die ervoor zorgen dat we terug blijven komen - grijpen we automatisch naar sociale media om onze volgende ‘hit’ te krijgen. En we stellen vragen over onze sympathie, populariteit, intelligentie en competentie aan de hand van wat we daar krijgen voorgeschoteld.

Verandering in de perceptie van ons gedrag

Steeds geavanceerdere algoritmen verlokken ons te blijven zoeken, bijv. om te winkelen via een advertentie. Volgens Jaron Lanier (een pionier en schrijver van virtual reality) is het echte ‘product’ van sociale media ‘de kleine, geleidelijke en onmerkbaar verandering in ons gedrag en onze perceptie’ (2).

Onze aandacht is de vorm van betaling geworden in wat nu ‘surveillance kapitalisme’ wordt genoemd: bijgehouden wordt hoe lang we scrollen, waar we naar kijken, hoe we met elkaar omgaan, en daarmee wordt rekening gehouden om na te kunnen gaan wat onze aandacht steeds meer vasthoudt. Technisch gezien betalen we niet voor sociale media, maar het is onze aandacht die de prijs betaalt.

Hoewel we het misschien niet leuk vinden dat onze aandacht te gelde wordt gemaakt, kunnen

kracht zouden overtreffen, maar nu doet de KI het tegenovergestelde: het overweldigt de menselijke zwakte.

Hoewel we denken dat sociale media een middel zijn voor verbinding, is het vaker een 'werktool' voor isolatie en destabilisatie, niet alleen op individueel niveau, maar ook in de samenleving. Sociale media kunnen schade toebrengen aan het democratisch proces omdat er sprake kan zijn van beïnvloeding.

Een 'echokamer'

De afgelopen jaren hebben we ontdekt hoe sociale media ons vaak in echokamers plaatsen (een zgn. echokamer is een omgeving waar een persoon alleen informatie of meningen tegenkomt die zijn eigen visie weerspiegelen en versterken. Het kan ook verwijzen naar een situatie waarin bepaalde ideeën, overtuigingen worden versterkt door herhaling van een gesloten systeem dat geen vrij verkeer van alternatieve of concurrerende ideeën of concepten toestaat). Bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2016 was er bezorgdheid dat Rusland de democratische verkiezingen zou verstoren door advertenties op Facebook.

Geweld gevoed door sociale media

De toename van geweld, politieke destabilisatie, cultuuroorlogen en stammenstrijd worden gevoed via sociale media. In Myanmar worden goedkope mobiele telefoons automatisch voorzien van Facebook, en Facebook is daar niet tussenbeide gekomen om haat zaaien te beperken. De VN stelt dat dit indirect heeft bijgedragen aan het destabiliseren van verkiezingen en aan een vluchtelingen- en mensenrechtencrisis waarbij 700.000 Rohingya-moslims op de vlucht zijn voor verkrachting en massamoorden (4).

In de context van de presidentsverkiezingen in 2020 vermeldde

een artikel in de New York Times dat Twitter en Facebook hun platforms reguleerden om de democratie te behouden door meer mensen in het proces te betrekken: "Ze voegden 'fricties' toe aan processen, zoals het kopen van politieke advertenties, dat voorheen soepel en naadloos verliep. Ze schakelden menselijke experts in om extremistische groeperingen tegen te werken en grepen handmatig in om de verspreiding van oppervlakkige verhalen te vertragen.

Algoritmen ondermijnen de waarheid

Ze overschreven hun eigen algoritmen om informatie van vertrouwde experts in de bronnen van gebruikers in te voegen" (5). Hoewel dit wellicht niet veel goeds voorspelt voor grote liberale democratieën, lijkt het bijna onvermijdelijk dat kleinere landen die geen mondiale supermachten zijn, zullen verdwijnen in het stof van algoritmen die de waarheid blijven ondermijnen ten 'gunste' van politieke macht. Wat doet de big tech? Zullen ze de politieke destabilisatie reguleren, en dus de valkuilen wegwerken die bedoeld zijn om te vervreemden, te radicaliseren en kinderen bloot te stellen aan onwaarheid, immoraliteit of geweld? Voelen zij zich daarvoor verantwoordelijk?

'De realiteit' van sociale media

Voor christenen is de vraag wat zij moeten doen met de realiteit van sociale media, die gebruikers manipuleren om hun aandacht te krijgen, een negatieve invloed hebben op de geestelijke gezondheid en zelfs een destabiliserende invloed

hebben op vele deugden die ons dierbaar zijn, zoals vrijheid? En bedacht moet worden dat sociale media ook nog eens tot verslaving kunnen leiden, waardoor we machteloos lijken ons gedrag te veranderen. Tim Kendall, een voormalig president van Pinterest was, ervoer dit zelf ook. Hij merkte dat hij voortdurend terugging naar sociale-media-platforms, zelfs als hij thuis was.

De grootste vragen over technologie en ons gebruik ervan (of verslaving eraan) zijn gericht op kwesties van waarheid en vorming. Echter, opgemerkt moet worden dat sociale media het besef van objectieve waarheid hebben achtergelaten. Wat iemand als 'waar' beschouwt, is wat er op jouw scherm staat (wat anders is dan de schermen van andere mensen).

De hierboven genoemde Tristan Harris merkt somber op: "Als we het niet eens kunnen worden over wat waar is, kunnen we niet uit onze problemen komen" (6). In een recent artikel schrijft dr. Alan Noble, professor aan de Oklahoma Baptist University, over de manieren waarop de regering Trump de waarheid heeft misbruikt voor politieke macht en het schadelijke effect op ons sociale leven: "Wat mij meer zorgen baart, is dat zodra we niet langer geven om de waarheid, onze eigen beraadslagingen corrupt zullen worden. De

standpunten die we innemen en het beleid dat we bepleiten – in naam van het leven, moraliteit of gerechtigheid – zullen niet worden tegengehouden door de waarheid". Het hoe van politieke winst, ongeacht aan welke kant men staat, doet er niet toe. Noble roept ons op om de waarheid te koesteren (7).

Christenen beweren dat de waarheid uiteindelijk wordt gevonden in God, de bron van de waarheid. Maar als samenleving zijn we voorbij het idee van een relativistische, zelf-geconstrueerde 'waarheid' gegaan naar een totale manipulatie van de werkelijkheid. Als christenen moeten we de claim vasthouden dat wat waar is ertoe doet, zelfs als dat betekent dat we macht en gezag verliezen. Maar dat heeft gevolgen voor ons gebruik van sociale media en hoe die betrokkenheid eruitziet.

Er is ook de zorg over het formele aspect van sociale media - onze apparaten laten ons eraan wennen om sociale media te gebruiken voor waarde, validatie en gezelligheid. Yuval Levin merkt in zijn boek *A Time to Build* het verschil op tussen instellingen die ons vormen en kneden en ons een podium geven dat aansprekend is en ons manieren biedt om te schitteren en gezien te worden, maar niet manieren waarop we kunnen worden getransformeerd door een ethiek die we met anderen delen" (8).

12 uur achter een scherm!

De sociale media die wij gebruiken doen ons veranderen in paparazzi's die foto's van zichzelf willen hebben en ons steeds meer aanzetten om te presteren, in plaats van ons leven rustig te leiden (9). Bovendien consumeren we minstens vijf keer zoveel informatie per dag als 50 jaar geleden. En we brengen minstens twaalf uur per dag door op een tv- of computerscherm! (10).

Ook al zijn er zorgen met betrekking tot KI, uiteindelijk is onze technologie gemaakt en gemanipuleerd door mensen (11). Waar de leidinggevenden in *The Social Dilemma* ech-

ter niet aan toe komen, is het probleem van het menselijk hart. In feite ziet men verschillende jonge, nerveus uitzienende leidinggevenden in Silicon Valley die niet in staat zijn om problemen met de sociale-media te kunnen benoemen.

De aandachts-economie, het surveillance-kapitalisme en de politieke destabilisatie zijn thema's die niet met betere technologie moeten worden opgelost. We hebben betere mensen nodig die betere technologie maken. En de enige manier waarop we betere mensen kunnen worden, is door onze diepste behoefte te erkennen: we hebben een Verlosser nodig. Beperkingen op een app zullen ons niet redden van verslaving aan sociale media.

Verandering van hartgesteldheid

Wanneer algoritmen door mensen worden gemaakt om voordeel boven deugd te benadrukken, of om onze schermverslaving te vergroten, wijzen ze op een groter probleem dan de vraag waar ons geld of onze aandacht naartoe gaat: ze laten zien hoe zonde het menselijk hart verdraait. Een nieuw algoritme zal ons niet redden, alleen Jezus doet dat. Hij is in staat om "het hart van steen uit uw vlees te verwijderen en u een hart van vlees te geven" (12) en daarmee onze verlangens te transformeren en ons naar de verlossing te brengen.

Onze gewoonten zijn belangrijk. Christelijke deugdzaamheid en christelijke instellingen, zoals de kerk, vormen ons in de richting van liefde voor God en de naaste. Sociale media vormen ons naar onszelf, en voor zover het anderen beschouwt, is het om in hen een 'wij' of een 'zij' te zien. Als wij onze smartphones oppakken of op onze laptops inloggen op sociale media, moeten wij ons steeds realiseren dat wat we aan onze bronnen vragen, in wezen geestelijke vragen zijn: ben ik het waard om geliefd te worden en erbij te horen?; waar pas ik bij?; wat is mijn 'goede werk' om te doen? De antwoorden die onze bronnen ons meestal geven, laten ons vaak

rusteloos, jaloers, ontevreden, boos en gevoelloos achter. Er is een betere weg.

Een betere weg

Velen mijden sociale media, of beperken het voor hun kinderen. Maar als we ervoor kiezen om toch gebruik te maken van sociale media, hoe moeten we dat dan doen? Van groot belang is om God steeds te prijzen voor Zijn oneindige goedheid en almacht, vervolgens onze eigen zondige harten te erkennen en er berouw over te hebben, en te proberen kleine gewoonten in praktijk te brengen die ons oriënteren op het liefhebben van God en de naaste.

Gezien deze gewoonten adviseert The Center for Humane Technology basisprincipes voor het gebruik van technologie (13) en meer specifiek, hoe we christelijke deugden, zoals waarheid, goedheid en schoonheid, praktisch kunnen toepassen wanneer we onze smartphones pakken.

Fil.4:8

We moeten eerst bedenken waaraan we onze aandacht zullen schenken. Paulus herinnert ons eraan: “Al wat waar, al wat waardig, al wat rechtvaardig is, al wat rein, al wat beminnelijk, al wat welluidend is, al wat deugd heet en lof verdient, bedenkt dat” (Fil. 4:8). Nadenken over de Schrift, het aanmoedigen van een vriend, nadenken over manieren om aan de behoeften in uw omgeving te voldoen; dit zijn

manieren waarop we werken aan deugdzaamheid.

De afgunst of woede waar je misschien vatbaar voor bent als je je telefoon opneemt, zijn dat niet. Overweeg iets kleins als een vergrendelscherm om u te herinneren aan de meest belangrijke dingen en kies wat het meest lovenswaardig is voordat u naar sociale media gaat (het vergrendelscherm van mijn man geeft aan: “Bijbel vóór e-mail”). Het gebruik van schermtijdstellingen om sociale media te beperken en het nemen van een digitale sabbat op zondag (een vorm van vasten) zijn manieren waarop we onze tijd kunnen gebruiken voor wat ons dichter bij God brengen.

Tijdmanagement

We moeten ook bedenken in hoeverre de tijd die we op sociale media doorbrengen, ons ertoe brengt God en onze naaste lief te hebben of dat we daardoor te veel aan onszelf denken. Hoewel we via een app over lokale armoede kunnen leren, moeten we ook stappen ondernemen om problemen aan te pakken in plaats van simpelweg te reageren op sociale media. Sociale media hebben niet het laatste woord over wie we zijn. We zijn gemaakt naar het beeld van God, met lichaam, geest, hart en ziel. Wanneer we verliefd worden op onze apparaten, verliezen we vaak aspecten van onze menselijkheid, zijn we te veel op onszelf gericht of verge-

ten we dat de waarheid objectief is, en buiten onszelf.

Communicatie

We zijn gemaakt voor communicatie. Verbind je met lokale instellingen om je meer te laten vormen dan via het onszelf isoleren in echokamers van sociale media. Overweeg een wekelijkse controle met anderen over uw gebruik van sociale media versus uw tijd doorgebracht in een christelijke of naburige gemeenschap. Of je er nu ervoor kiest om helemaal niet deel te nemen aan sociale media, apps van je telefoon verwijdert of een zoekmachine gebruikt die geen toegang heeft tot je gegevens, erken dat de grootste vragen over je tijd en hart niet zozeer gaan over waaraan je je aandacht niet geeft, maar wat je hart boeit.

Het hart is arglistig en verderfelijk zoals de Schrift zegt (14) en we hebben de Redder nodig. Maar als we groeien in heiliging, worden we meer door God gevormd dan door onze apparaten, teneinde meer op Jezus te gaan lijken om recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en ootmoedig te wandelen met onze God (15).

Auteur: Ashley Hales (10 dec. 2020)

Ashley Hales heeft een Ph.D. in de Engelse taal van de Universiteit van Edinburgh en brengt haar tijd door met schrijven, spreken, hosten van de Finding Holy podcast en het opvoeden van haar vier kinderen met haar echtgenoot (die voorganger is). Zij is auteur van Finding Holy in the Suburbs (IVP, 2018) en het binnenkort te verschijnen boek A Spacious Life (InterVarsity Press, 2021).

Vertaling: Piet Guijt

De noten van dit artikel vindt u op onze website www.stichting-promise.nl

Synonyms for Hymen

maidenhead

virginal membrane

bridal

epithalamium

wedding song

Voor de bruid een doekje voor het bloeden? Maagdenvlies en maagdelijkheid.

1. Inleiding
2. Maagdenvlies in de Bijbel
3. Maagdenvlies in het jodendom
4. Maagdenvlies in het christendom
5. Maagdenvlies in de islam
6. Maagdenvlies medisch gezien
7. Paradox
8. Bronnen

1. Inleiding

In diverse religies is het een en ander te doen over het zgn. maagdenvlies. Is er wel een maagdenvlies en is maagdelijkheid aantoonbaar? Er is tussen de diverse volkeren een verschil over of en hoe vaak er bloed vloeit bij de eerste seksuele gemeenschap. Is dat genetisch bepaald? Nog meer vragen:

Hoe kan volgens Deut. 22:13, 21 het bebloede laken als bewijs van maagdelijkheid zijn? En waarom is het een heel gevoelig en spannend onderwerp onder orthodoxe joden en moslims, terwijl de medische wetenschap nota bene ontkent dat er een maagdenvlies bestaat?

Bestaat het maagdenvlies?

Dit artikel gaat in zekere zin 'nergens' over, want het maagdenvlies blijkt namelijk helemaal niet te bestaan. Volgens de Sesam encyclopedie van de seksualiteit ⁽¹⁾ is het: 'Maagdenvlies, hymen, slijm-

vliesplooi variërend van vorm (sikkelvormig, ringvormig met centrale opening), die de schede gedeeltelijk afsluit.

Gewoonlijk scheurt het bij het eerste geslachtsverkeer in, waarbij een kleine bloeding optreedt en het M. een wigvormig litteken vormt. Bij de eerste geboorte wordt het M. vernietigd en blijven er slechts kleine verhevenheden in de huid over.

2. Maagdenvlies in de Bijbel

Het begrip maagdenvlies wordt nergens in de Bijbel genoemd, maar is het vanzelfsprekend dat een meisje als maagd het huwelijk ingaat.⁽²⁾ Lezen we in Deut. 22:13-21 in de NBV het woord maagdenvlies?:

”Het volgende kan zich voordoen: Een man trouwt een vrouw, slaapt met haar en krijgt dan een afkeer van haar. Hij begint haar vals te beschuldigen en leugens over haar rond te strooien: ‘Ik ben met deze vrouw getrouwd, maar tijdens de huwelijksnacht ontdekte ik dat ze geen maagd meer was. Laten haar vader en moeder dan met het bewijs van haar maagdelijkheid naar de oudsten in de stadspoort gaan. De

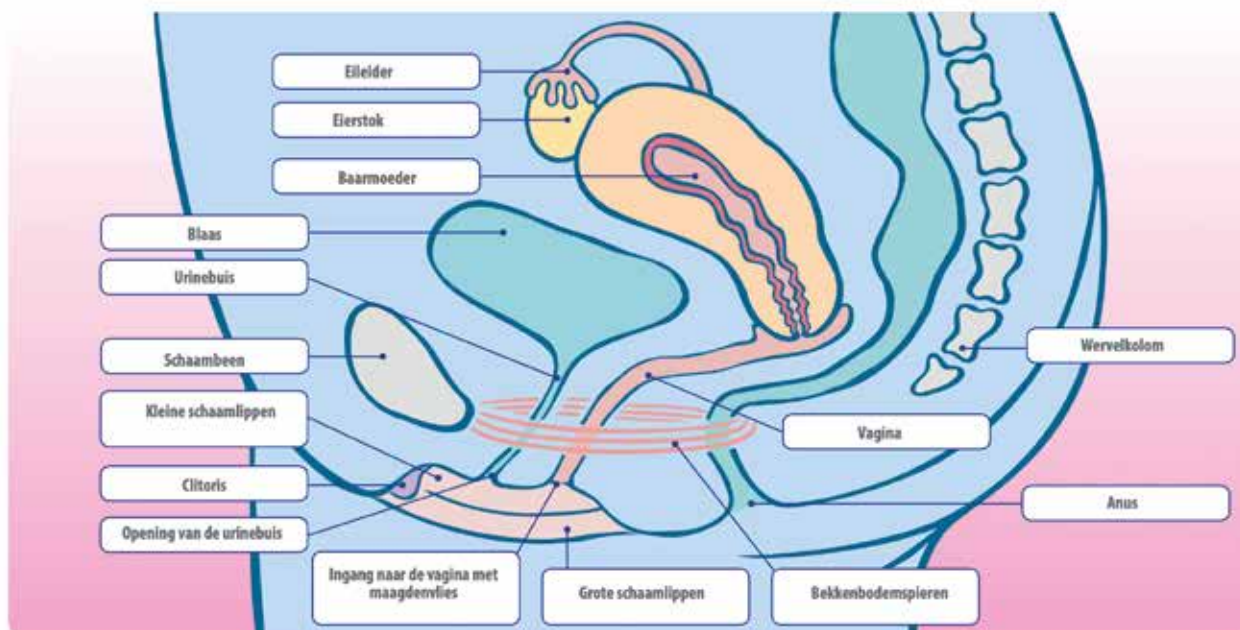
vader van het meisje moet de oudsten vertellen: ‘Ik heb mijn dochter aan deze man ten huwelijk gegeven, maar hij heeft een afkeer van haar gekregen.

Nu beschuldigt hij haar er ten onrechte van dat ze geen maagd meer was. Maar hier is het kleed dat bewijst dat mijn dochter nog wel maagd was. En vervolgens moeten de ouders het kleed met bloed als bewijs van haar maagdelijkheid voor de stadsoudsten uitspreiden.

De oudsten moeten die man hardhandig bestraffen en hem een boete van honderd sjekel zilver laten betalen aan de vader van het meisje, omdat hij twijfel heeft gezaaid over de maagdelijkheid van een Israëlitisch meisje. Verder zal hij haar als zijn vrouw moeten aanvaarden, en zolang hij leeft mag hij niet van haar scheiden.

Stenigen?

Maar als het wél waar is en de maagdelijkheid van het meisje niet kan worden aangetoond, moet zij naar haar ouderlijk huis worden teruggebracht en daar voor de deur door de andere inwoners van de stad worden gestenigd tot de dood erop volgt. Want zij heeft onder het volk van Israël een schanddaad begaan door met iemand te slapen

Tekening :Johnson en Johnson 2019

terwijl ze nog bij haar vader thuis woonde. Zo moet u het kwaad dat zich bij u aandient in de kiem smoren.” (tot zover het Bijbelcitaat)

Deze wetten zijn vooral ter bescherming van de vrouw. Ze kon niet zomaar vals beschuldigd worden en terzijde gezet worden.⁽³⁾ Het bewijs van de maagdelijkheid was dus het bebloede laken, maar hoe kunnen we de aanwezigheid van bloed verklaren?

3. Maagdevlies in het jodendom

Een joods meisje is in religieus opzicht reeds vanaf haar twaalfde jaar meerderjarig en is verplicht zich aan de mitswot of wel geboden te houden. Volgens de Talmoed is een meisje van 12 en een half jaar geslachtsrijp en mag daarom trouwen. Ze trouwden vroeger in elk geval jong (12 jaar?) en niet per se uit liefde. Dat kon voor spanning zorgen. Hierdoor is de kans op bloeden veel groter dan wanneer je ontspannen en uit liefde gemeenschap hebt.

De echtgenoot kon heel onervaren en ruw met haar omgaan en daar kan ook bloed bij vloeien. Dus dat hoeft niet eens alleen door het inscheuren van de huid bij de hymen te komen.

Orthodoxe Joden nemen de tekst uit Deut. 22 serieus, getuige dit citaat uit ‘Joods gezinsleven’:

Deut.22:13-21

”Aan de andere kant was de beschuldiging dat een vrouw geen maagd was zonder het overtuigende bewijs erbij te leveren de gemeenste laster die een man over zijn bruid kon uitspreken: ‘Wanneer een man en vrouw huwt en na de echtelijke gemeenschap een afkeer van haar krijgt, haar in opspraak brengt en haar een slechten naam bezorgt door te zeggen:

‘Deze vrouw heb ik gehuwd, maar bij de echtelijke gemeenschap bevond ik dat zij geen maagd was – dan zullen de vader en de moeder de bewijzen van de maagdelijkheid van het meisje nemen en tot de oudsten van stad, naar de poort brengen’ (Deuteronomium 22:13-15).

Honderd sjekels

Als de ouderlingen het bewijs overtuigend achtten, moest de man honderd ‘sjekels’ (een ‘sjekel’ is een zilveren of gouden munt, uit de tijd van de Eerste Tempel) betalen aan de woedende vader omdat hij ‘de naam van een maagd van Israël had besmet’. Maar dat was nog maar de geringste straf waarmee een

valse beschuldiging werd beboet.

De echtgenoot verspeelde ook alle recht van echtscheiding en bleef aan zijn vrouw gebonden tot het einde van zijn of haar dagen. De bewijzen van maagdelijkheid waren de met bloed bevlekte lakens die de bruid aan haar ouders moest overhandigen na de eerste huwelijksnacht. Onder de Joden in Noord-Afrika was het gebruik dat de ouderlingen van de gemeente buiten de bruidskamer wachtten tot de bruidegom met de lakens tevoorschijn kwam.

Een dienovereenkomstig gebruik bestond onder de Joden in Koerdistan, maar in Perzië wachtten de vrouwelijke familieleden tot ze uitgenodigd werden binnen te komen om het bruidskleed te controleren. Het laken werd dan rondgegeven voor nader onderzoek en tenslotte bij de ouders van de bruid gedeponereerd. Dit was niet zomaar een leeg ritueel: een vrouw die geen maagd meer was, tenzij ze weduwe was of gescheiden, werd ongeschikt geacht om deel uit te maken van een joods gezin.”⁽⁴⁾ (einde citaat)

Angst en spanning van de bruid

Begrijpelijk dat een bruid in angst en spanning kan leven vanwege de vraag of er wel of niet gebloed gaat worden in de

eerste huwelijksnacht. In het traditionele jodendom is seks tijdens de menstruatie van de vrouw en in een periode van zeven dagen daarna taboe. De datum van een bruiloft wordt zorgvuldig geselecteerd, zodat deze niet samenvalt met de menstruatie van de bruid.⁽⁵⁾

4. Maagdenvlies in het christendom

Hoewel elke christen in zijn Bijbel bovengenoemde teksten uit het Oude Testament terugvindt, vermoed ik dat weinigen of zelfs niemand zich er iets aan gelegen laat liggen. Slechts bij drie christelijke auteurs (uiteraard is het de vraag hoe representatief dit is voor het christendom) las ik waarschuwingen m.b.t. het maagdenvlies:

Timothy F. La Haye

Wijlen Timothy F. LaHaye was een Amerikaanse evangelische predikant, spreker en schrijver van christelijke boeken en was getrouwd met de christelijke schrijfster en activiste Beverly. In hun klassieker (Het wonder tussen man en vrouw) geven zij gedetailleerde adviezen voor het huwelijk. Hoewel zij geen medische achtergrond hebben, gaan zij vrij diep in op de fysiologie:

"Hymen- maagdevlies [sic] (Latijn de god van het huwelijk), een vlies aan de achterzijde van de uitwendige opening van de vagina. Dit vlies kan betrekkelijk taai zijn. Het kan zijn dat dit vlies van de geboorte af ontbreekt en dit hoeft dus later niet te betekenen, dat een meisje geen maagd meer zou zijn. Bij een maagd is de opening van het vlies ongeveer 2,5 cm in doorsnee, maar voor gemakkelijke geslachtsgemeenschap moet hij de helft groter zijn. 50% van de bruiden geeft toe, bij de eerste gemeenschap wat pijn te hebben gehad, 20% had hoegenaamd geen pijn en 30% vrij erg.

Onderzoek vóór het huwelijk

Iedere jonge vrouw zou zich vóór het huwelijk door een dokter moeten laten onderzoeken: met zijn goedvinden en

haar toestemming kan het vlies gebroken worden om onnodig uitstel van de gemeenschap na het huwelijk te vermijden. Heeft de jonge vrouw daar ernstige bezwaren tegen, dan kan ze afspreken, zich de dag na het huwelijk medisch te laten onderzoeken. ... Het kan best zijn dat er verscheidene pogingen nodig zijn om het vlies te doorbreken. Gelukt dit na enkele malen niet, dan kan ze beter niet verder gaan, want het gevaar bestaat, dat het zo pijnlijk wordt, dat ze niet in staat zou zijn van het samenzijn met haar man te genieten".

Twee theelepeltjes

"Een al te gretige echtgenoot kan soms fysieke pijn veroorzaken door het aanwezig zijn van het maagdevlies". "Is het maagdevlies uitgerekt of doorbroken, dan kan er wat bloed vloeien, maar gewoonlijk niet meer dan een of twee theelepeltjes. Blijft dit bloeden doorgaan, of vloeit er meer dan een eetlepel vol, dan hoeft de vrouw niet te bang worden, maar alleen eens precies na te gaan, waar het bloedt en er dan stevig een schoon toilet-tissue tegen te drukken".

"Alle toekomstige bruidjes zouden er goed aan doen, verscheidene weken vóór de bruiloft een arts te raadplegen en met hem te bespreken of het raadzaam is het maagdevlies in de privacy van zijn behandelkamer te verbreken. Blijkt uit het onderzoek, dat het zo dik is, dat het een ernstige belemmering voor

de geslachtsgemeenschap zou betekenen, dan dient het meisje te overwegen, of ze het door de dokter moet laten uittrekken of verbreken, om zodoende onnodige pijn en bloeding tijdens de gemeenschap te voorkomen.

Operatie?

Is de arts echter van mening, dat het geen ernstige problemen oplevert en vindt de bruid het zelf ook beter, dan zal ze het liever intact laten tot de bruidsnacht. In onze verlichte tijd zal de bruidgom er wel de voorkeur aan geven, dat het maagdevlies door een kleine chirurgische ingreep van te voren is verwijderd. Om op die manier zijn deugdzaam bruid mogelijke pijn te besparen. Een alternatief is ook, dat de echtgenoot het vlies tijdens de huwelijksnacht met de vingers rekt, maar daartoe heeft het paar instructies van de dokter nodig. In onze zo actieve huidige wereld wordt het maagdevlies van vele meisjes al gescheurd door fietsen of paardrijden en het kan ook zijn, dat de dokter het heeft moeten verwijderen omdat het de menstruatie bemoeilijkte".⁽⁶⁾

Ed Wheat

Ed (arts) en Gaye Wheat geven ook gedetailleerd dergelijke adviezen in hun veel gelezen boek 'Liefde voor twee'⁽⁷⁾, en ook over het maagdenvlies, maar voor zover ik heb nagegaan, schrijven zij niet over bloed als het bewijs van maagdelijkheid.

En een andere christelijke schrijver beweert iets dergelijks: "Vooraan in de schede zit het maagdenvlies (hymen). Door dit ringvormige vlies wordt de schede gedeeltelijk afgesloten. Het maagdenvlies wordt bij de eerste geslachtsgemeenschap doorbroken. Het kan ook voor die tijd al ingescheurd zijn (door het gebruik van tampons, door turnen e.a.)." (8)

5. Maagdenvlies in de islam

In de islam is de eer van de familie sterk en belangrijk. Schande is daarentegen vreselijk. Moeilijk valt in te schatten hoeveel procent van de moslims meent dat na de eerste huwelijksnacht een lakentje met bloed getoond moet kunnen worden als bewijs dat de bruid als maagd het huwelijk in ging. In de koran staat echter niets over maagdelijkheid (noch over vrouwenbesnijdenis trouwens).

Het is niet zo zeer een religieus maar meer een cultureel onderwerp. Moslima's die al seksuele gemeenschap met een man hebben gehad en nu met een andere man verder willen, kiezen nogal eens voor een zogenaamde hersteloperatie, want in de huwelijksnacht moet er beslist gebleed worden.

Zij staan onder grote sociale druk. Dat is voor de betreffende vrouw van levensbelang, want de eer van de familie staat dus op het spel. Denk aan eerwraak met fatale afloop, zelfmoord(pogingen) en abortussen om een zwangerschap te verdoezelen.

Abortus en geslachtsziekte
Volgens Shirin Musa, initiatiefnemer van het 'Trouwboekje' en directeur van Femmes for Freedom ondergaan vrouwen met een moslimachtergrond vaker een abortus en lopen vaker een geslachtsziekte op dan andere Nederlandse vrouwen [WJPH: moslimvrouwen kunnen gewoon Nederlandse vrouwen zijn]. (9) Seks voor het huwelijk is zonde, maar zo'n hersteloperatie is volgens een anonieme Nederlandse imam een nog grotere zonde.

De vrouw wordt er telkens op

aangekeken, maar de koran raadt zowel de man als de vrouw aan geen seks vóór het huwelijk te hebben. Toch wordt er op het gebied van maagdelijkheid vaak meer van een meisje geëist. Er is dus sprake van een dubbele moraal.

Een meisje dat zich op seksueel gebied net zo vrij gedraagt als een jongen wordt meestal veel strenger veroordeeld. Jongens die seks hebben, worden vaak gezien als stoer, terwijl een meisje dat seks heeft, als sletje wordt gezien. Net zoals de besnijdenis bij vrouwen is dit een verwerpelijke traditie, die eerder ontmoedigd dan bevestigd moet worden.

De vrouwen van Mohammed

De eerste (van 14!) vrouwen van Mohammed, was de vijftien jaar oudere weduwe Chadidja. In de huwelijksnacht met de profeet Mohammed was zij dus al geen maagd meer. Mohammed is in alles het grote voorbeeld en trouwde met meerdere weduwen, en gaf dus zo het voorbeeld dat het niet noodzakelijk is om alleen met een maagd te trouwen.

6. Maagdenvlies medisch gezien

Het echte maagdenvlies bestaat alleen bij foetussen. In de baarmoeder is het maagdenvlies van de foetus nog geheel intact, maar bij de geboorte scheurt het open. Het enige dat overblijft is een klein rafelig randje van fibreus bindweefsel met slijmvlies. Het is zeer elastisch en bloedt niet als het scheurt.

Maar dat is geen bewijs voor de maagdelijkheid. Noch de arts, noch de partner, maar alleen het meisje zelf weet of ze maagd is, dus of zij geslachtsgemeenschap of coïtus heeft gehad of niet.

'Hymen'

'Hymen' is Latijn voor vliesje, maar dat is het in feite niet, wel een weefselrandje. Stel dat het wel een afsluitend vliesje zou zijn, dan zou bloedverlies tijdens de menstruatie onmogelijk zijn. Bij de seksuele gemeenschap hoeft de penis dus geen vlies te doorboren, maar gaat gewoon de vagina in. Als een meisje gespannen is, kan het wat strak of stroef aanvoelen. Het is dan juist belangrijk om voorzichtig te zijn en de tijd te nemen.

Veel meisjes bloeden niet als ze voor het eerst seks hebben met een jongen. Sommige meisjes bloeden wel. Wel of niet bloeden tijdens de eerste keer seks, zegt niets over wel of niet maagd zijn. Sommigen wijzen op het feit dat 40 tot 80 procent (dat is inderdaad wel een groot verschil) van de vrouwen geen bloed verliest tijdens de eerste geslachtsgemeenschap". (10)

Maagdelijkheidstesten

Vernederende maagdelijkheidstesten zijn zinloos, want maagdelijkheid is niet aantoonbaar. Als artsen desondanks een verklaring van maagdelijkheid geven, is dit om het meisje te beschermen tegen (wraak)reacties van de familie. Er bestaan wel tips en trucs om de nieuwe man en familie te misleiden, bijvoorbeeld door bloed uit een vinger

te laten vloeien door er met een naald in te prikken, een met bloed gevulde kippenblaas of een vaginale zetpil of 'maagdelijkheidspil' te gebruiken. Door middel van een capsule / hormoonpil kan dan een bloeding tijdens de huwelijksnacht nagebootst worden. Maar hier wordt dan de ene leugen door een andere leugen afgedekt en de hardnekkige mythe in stand gehouden.

Hersteloperatie

Als artsen toch een maagdenvlieshersteloperatie uitvoeren, doen zij dit op verzoek om het meisje of de vrouw te helpen teneinde haar te beschermen tegen haar (aanstaande) familie. Hierbij wordt het randje weefsel aan het begin van de vagina strakker gemaakt, waardoor de kans dat een vrouw bij de gemeenschap bloedt groter is.

Maar het is een dilemma voor de arts. Uit een onderzoek naar hersteloperaties door Bianca van Moorst (psycholoog en seksuoloog NVVS en bestuurslid Stichting Mythe Ontkracht) zou blijken dat slechts 2 % van de vrouwen bloed verliest na een hersteloperatie (11). Zo wordt wel een dubbelleven in stand gehouden. De kosten voor zo'n maagdenvliesoperatie variëren enorm: van 250 tot 1250 euro (12) en soms gratis. (13)

De ministers De Jonge van Volksgezondheid en Dekker van Rechtsbescherming schreven in een brief aan de

tweede Kamer: "Operaties om het maagdenvlies te herstellen worden in Nederland uitgebannen. Artsen beloven de operaties niet meer uit te voeren. Als het toch gebeurt, wordt de ingreep bij wet verboden. Dit is een afspraak met de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie, die op haar beurt met de verenigingen voor cosmetische chirurgie en plastische chirurgie voor 1 juni 2020 afspraken zouden maken". De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd geeft evenwel aan dat handhaving onmogelijk is, aangezien er nog steeds geen wettelijk verbod is.

7. Paradox

Vanuit Gods Woord blijkt er een verband te bestaan tussen het bloeden in de huwelijksnacht en maagdelijkheid, terwijl dit door medici wordt ontkend en ontzenuwd. Bij orthodoxe Joden en moslims leven de vrouwen in angst of zij wel voldoen aan de normen van hun familie. Maar is er wel een verband tussen het maagdenvlies en het bewijs van maagdelijkheid? Wordt hier geïmpliceerd op bloed[ing] als gevolg van de eerste geslachtsgemeenschap of menstruatiebloed? Is het boek van de schepping te harmoniseren met de heilige Schrift?

Mogelijke verklaringen van de paradox

A. Het maagdenvlies zou geëvolueerd zijn van een vlies tot een weefselrand. Gedurende de eeuwen zouden steeds minder vrouwen zijn gaan bloeden

tijdens de huwelijksnacht, omdat het vlies zich terugtrok tot een weefselrandje. Zo'n lichamelijke verandering zie je ook in relatie tot de leeftijd waarop meisjes voor het eerst gaan menstrueren. Om nog onverklaarbare redenen daalt deze leeftijd. (14) Maar dit is meer appels met peren vergelijken.

B. Het betreft hier menstruatiesbloed tijdens de huwelijksnacht. Dit is echter uitgesloten want dan mocht volgens Lev.15:19-33 de bruidegom zijn onreine vrouw beslist niet aanraken, laat staan gemeenschap hebben.

C. Zou het bloed dan slaan op het menstruatiesbloed van vóór de huwelijksnacht? Het Hebreeuwse woord 'betoeliem' betekent zowel vrouwelijke volwassenheid als maagdelijkheid. ('Vrouwelijke volwassenheid' komt niet in het Bijbels Hebreeuws voor.)

Vrouwelijke volwassenheid

De 'bewijzen van de maagdelijkheid' zouden dan ook vertaald kunnen worden als 'tekenen van volwassenheid', concreet: dat het meisje regelmatig menstrueert. Rond de tijd van de huwelijksluiting was het bewijs nodig dat het meisje niet zwanger was en gewoon menstrueerde. Indien zij zich schuldig had gemaakt aan seksueel wangedrag na haar verloving, dan zou dit wel blijken door haar zwangerschap en zou een kind binnen negen maanden geboren worden. (15)

Het bloed is hier dus niet afkomstig van het scheuren van het 'maagdenvlies' tijdens de eerste seksuele gemeenschap in het huwelijk, maar van haar recente ongesteldheid. Ze blijkt geslachtsrijp te zijn maar niet zwanger.

Maar zouden dan de ouders van de bruid dit onreine kleed met bloedvlekken als het teken van de maagdelijkheid van zijn vrouw bewaard moeten hebben? Dat lijkt mij niet waarschijnlijk. In Jes.64:6 (NBG) wordt dat kleed een 'bezoedeld kleed' genoemd en in Jes. 64:5 (NBV): "Wij allen zijn onrein geworden, onze gerechtigheid is als het

kleed van een menstruerende vrouw”. Bloedvlekken worden negatief geduid. (16)

D. Wetten in het OT zijn in sommige gevallen ‘tijd en plaats gebonden’. Vandaar dat orthodoxe Joden zich niet aan de Thora houden, maar aan de mondelinge traditie die de Thora op een bepaalde manier uitlegt. Zie de kritiek van Jezus daarop. Dat wil niet zeggen dat de Bijbel tijdgebonden is, integendeel.

Daarom is de wijze waarop Jezus met de Thora omgaat (zie de Bergrede) veel radicaler dan de Thora zelf. Daarom mogen we niet uit Deut. 22 de conclusie trekken dat de wet gebiedt dat iedere getrouwde vrouw een bebloed kleed moet bewaren, maar wel dat het noodzakelijk is om de ontrouw van de echtgenoot aan de kaak te stellen

W.J.A. Pijnacker Hordijk

8. Bronnen

Maagdelijkheid van meiden: <http://www.mytheontkracht.nl/nl/>; <https://vimeo.com/61833307>
<http://www.mytheontkracht.nl/images/stories/feiten-en-fabels-over-het-maagdenvlies>.

pdf
<https://www.femmesforfreedom.com/alles-over-het-maagdenvlies-nieuwe-voorlichtingscampagne-en-oproep-aan-de-politiek/>

Noten

- 1 Ernest Bornemann, Sesam Encyclopedie van de seksualiteit (bewerking van Lexikon der Liebe und Sexualität) (Baarn: Bosch & Keuning N.V., 1970) tweede deel L-Z, p. 33
- 2 Gen.24:16, 43, Lev.21:13, 14, Est. 2:2, 3, 17, 19, Jes.62:5, 2Kor.11:2, enz.
- 3 In Num.5:11-31 lezen we iets dergelijks: de eigenaardige regelgeving voor het geval dat een vrouw ontrouw is aan haar echtgenoot.
- 4 Chaim Bermant, Joods gezinsleven (oorspronkelijke titel: The Walled Garden 1974) (Amerongen: W. Gaade, 1976), pp.52, 53
- 5 http://nl.wikisage.org/wiki/Huwelijk_en_seksualiteit_in_het_jodendom
- 6 Tim en Beverly LaHaye, Het wonder tussen man en vrouw de sexualiteit in het huwelijk gezien vanuit de bijbel (oorspronkelijk titel: ‘The act of marriage’ (Laren: Novapres, 1e druk 1976, 9e druk zij) pp. 58, 59, 66, 67
- 7 Ed en Gaye Wheat, Liefde voor twee, (originele titel: Intended for Pleasure) (Hoorbaar: Gideon, 11e druk 2016), pp. 52-56
- 8 J. Veenstra, Van twaalf tot twintig (Goes: Oosterbaan & Le Cointre B.V., 1990), p. 196
- 9 Milou van Rossum, Trouwboekje, seksboekje, NRC, 12 en 13-9-2020
- 10 ?, Artsen verdeeld over herstel van maagdenvlies, Trouw 21-9-1996
- 11 <http://www.gynaecologica.nl/2012/02/mythen-rondom-het-maagdenvlies.html>
- 12 Gijs Herderscheê, Artsen spreken af ‘hersteloperatie’ niet meer uit te voeren, De Volkskrant, 18-2-2020; Gijs Herderscheê, Hersteloperatie maagdenvlies taboe, Nederlands Dagblad, 19-2-2020

13 Machteld Veen, Pil alternatief voor maagdenvliesherstel, Metro, 27-9-2007
<https://www.lijfengezondheid.nl/meisjes-steeds-eerder-ongesteld;>
https://www.gezondheid.be/index.cfm?fuseaction=art&art_id=25922;
<https://www.parool.nl/nieuws/hoe-komt-het-dat-kinderen-nu-eerder-in-de-puberteit-komen~b0c5355ca/> ; <https://www.ad.nl/binnenland/meisjes-steeds-jonger-ongesteld~a34e7aca/>; enz.

J. A. Thompson, Tyndale Old testament Commentaries Deuteronomy, an introduction & commentary (Leicester, England/Downers Grove, Illinois USA: Inter-Varsity Press, 1974), p. 236

Ook de Studiebijbel Leviticus – Numeri – Deuteronomium, geeft deze verklaring”: Het woord ‘betulin’ wordt vaak vertaald met ‘maagd’, maar Wenham toont aan dat het primair een geslachtsrijp, huwbaar jong meisje aanduidt, of een jonge vrouw die nog geen kinderen heeft, terwijl het woord in tweede instantie ‘maagd’ kan betekenen. De uitdrukking ‘betulin’ wordt meestal weergegeven met ‘bewijzen van maagdelijkheid’, maar kan ook betekenen: bewijzen van haar geslachtsrijpheid. Vgl. NIDOTTE 1, 781-784

Een kledingstuk met bloedvlekken moest gewassen worden, want dat was onrein. (Lev.6:27, Jes. 63:3, 64:6) itt Lev.8:30 ivm de wijding van de hogepriester Aäron en zijn zonen. Daar kwam wél bewust bloed op hun kleding, al heenwijzend naar 1Joh.1:7?! Een bloedvloeiende vrouw was onrein (Lev.15:19-31 18:19, 20:18). Hoe kon je dan heilig/rein zijn/leven als je zo’n onreine doek met bloed als eventueel bewijs moest bewaren?

Het blad stopt! Het werk gaat door!

door Roelof Ham

Niets is blijvend buiten God en de dingen van Hem om. Hier op aarde komen en gaan zaken. Zelfs dingen die blijven veranderen over de tijd. Dat is het leven onder de zon, zo leerde Prediker al. Zijn conclusie was daarom dat we ons het beste kunnen richten op de dingen van God en hier mogen genieten van wat Hij ons geeft, want dan leven we een goed leven.

Medische ethiek, geestelijke stromingen, pastoraat en geloofsverdediging

In dat motto begon 37 jaar geleden ook Stichting Promise. Wij wilden ons richten op de dingen van God, vooral op het terrein van medische ethiek, geestelijke stromingen, pastoraat en geloofsverdediging.

Daarbij wilden we het geloof in de God van de Bijbel en het evangelie van Jezus hooghouden en waar nodig verdedigen. Br. Gerard Feller heeft zich daar vanaf het begin voor ingezet. Nu sluit hij die periode af. Ik mag hem opvolgen en wij als bestuur van Stichting Promise zien dit als leiding van onze God. Hij voorziet en geeft wat we nodig hebben.

Geroepen door God

Dat is ook hoe ik altijd mijn leven heb geleefd in dienst van de Heer. Al toen ik op 20-jarige leeftijd geroepen werd om de Heer te volgen, werkte God op deze manier. Ik heb toen geleerd dat Gods stem voor mij verstaan wordt in het volgen in geloof.

Roept Hij, dan ga ik. Ik zet dan al biddend steeds een volgende stap en zie of de weg zich ontsluit of dat deze ergens anders naar toe gaat. Zo ben ik voorganger geworden en later schrijver en zo heeft God weer andere wegen voor mij afgesloten. De komst naar Promise was ook op deze manier wandelen in geloof.

Nieuwe voorzitter: Roelof Ham

Advertentie

Het begon toen op wonderlijke wijze de advertentie voor een nieuwe hoofdredacteur op mijn pad kwam en ik heel sterk het gevoel kreeg te moeten reageren. Iets dat ik herkende als van de Geest. Ik wist niet waar het naar toe zou gaan en of ik voor de stichting mocht gaan werken, maar ik moest deze stap zetten. Ik heb daarom gereageerd en uiteindelijk mocht ik toetreden tot het bestuur en hoofdredacteur worden van Promise.

Wie ben ik ?

Ik kan me daarbij voorstellen dat u niet allemaal weet wie ik ben. Laat ik beginnen met te vertellen dat ik 44 jaar oud

ben en getrouwd met Deborah. Samen hebben wij twee tienerkinderen, Simon en Rosalie. Ik ben theoloog en ben bevestigd voorganger binnen het verband van Unie-ABC in Nederland (Baptist). Ik ben sinds 2005 voorganger.

Boek Iedermans ondergang

Op dit moment dien ik de baptistengemeente Havenlicht te Delfzijl. Daarnaast ben ik in 2018 gaan schrijven nadat ziekte mijn leven steeds meer binnenkwam. Dit heeft erin geresulteerd dat ik in 2020 het boek 'Iedermans Ondergang' mocht uitbrengen bij uitgeverij Triple. 'Iedermans Ondergang' is een spannende thriller over de bete-

Het werk gaat door!

vervolg pagina 31

kenis van geloven in een wereld die steeds duisterder wordt en steeds minder ruimte geeft aan de goede boodschap van Jezus. Verder ben ik online actief en heb ik naast een eigen website (www.roelofham.nl) ook een YouTube-kanaal 'de dominee spreekt'.

Het blad stopt!

Nu zet ik mijn gaven in voor Promise. Samen met het bestuur en de redactie hebben we nagedacht over waar we met de stichting naar toe willen. We hebben besloten te stoppen met het magazine. Het aantal abonnees is klein en de kosten zijn behoorlijk. Bovendien vraagt het iedere keer weer veel tijd, kunde en inzet om een blad te maken. Iets dat steeds moeilijker te realiseren is, zeker nu er met het vertrek van br. Gerard, veel expertise op dit vlak verdwijnt.

Modernisering en Sociale media

We willen daarom online verder gaan. Met een nieuwe, moderne en frisse site, maar met dezelfde goede, inhoudelijke en doordachte artikelen (kijk op: www.stichtingpromise.com). Daarnaast willen we onze vleugels uitslaan naar de sociale media. We willen graag interviews gaan houden met denkers, theologen, ethici, schrijvers en anderen over onderwerpen die aansluiten bij de stichting. We denken dat we hierbij vanuit een ander medium met een iets ander accent, ook weer eigentijds het Koninkrijk van God en zijn kinderen mogen dienen.

www.stichtingpromise.com

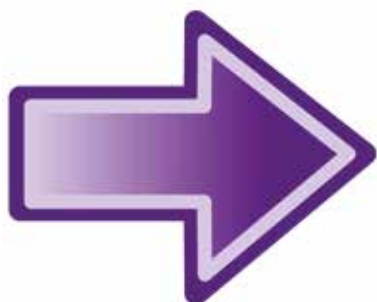
Rest mij nog u te vragen of u ons werk wilt blijven steunen met gebed en meeleven. Bezoek onze nieuwe site die u vindt op: www.stichtingpromise.com. We zullen er met regelmaat nieuw en boeiend materiaal op plaatsen. En als u de mogelijkheid hebt, denk dan eens aan ons als u geeft van uw gaven aan God. We verdienen geen geld met onze stichting, maar onkosten zijn er wel en nu de inkomsten van de abonnees van Promise zullen verdwijnen kunnen we daar niet op terugvallen.

Persoonlijk hoop en bid ik dat ik u via Stichting Promise lang en zegenrijk mag dienen. Ik hoop en bid dat ik daarin de Heer van onze levens trouw mag volgen en de zegen daarvan ook zelf mag ontvangen. Ik weet dat God de weg zal leiden voor mij, voor Promise en voor u, ook in de nieuwe toekomst die voor ons ligt.

Ik wil broeder Gerard bedanken voor zijn inzet en spreek de wens uit dat ik in zijn voetsporen net zo tot zegen mag zijn. Alles door de kracht van de Heer.

ds. Roelof Ham

Doneer nu!

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar. Dit is het laatste blad!
ISSN: 1383-0295

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.

Het publiceren via internet en geschriften en of Bijbelstudies met bovengenoemd doel.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat alleen dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie
ds Roelof Ham, Delfzijl
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft
drs. Piet Guijt, Zoetermeer

St.Promise

Joh. v.d. Kornputplein 9
9934 EA Delfzijl

e-mail:
stichtingpromise@outlook.com

internetpagina:
www.stichtingpromise.com

GIFTEN EN DONATIES!

IBAN Rabobank:
NL58RABO03916.83.071
BIC Rabobank: RABONL2U